

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΚΟΥΒΑ

ΤΕΥΧΟΣ 21^{ΟΝ}
ΤΗΣ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
1924

24 ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΡΧ. 2

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
 ΖΑΧΑΡΟΠΑΑΣΤΙΚΗΣ, ΚΟΜΦΕΤΟΠΟΙΪΑΣ, ΛΟΥΚΟΥΡΙΩΝ, ΚΑΡΑΜΕΛΩΝ ΚΑΙ ΧΑΛΒΑΔΟΠΟΙΪΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ & ΧΡΗΣΤ. ΓΩΓΟΥ
 ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1888
 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ἑδῶς Πειραιῶς, Τηλ. 5-81.
 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ἑδῶς Καλαμῶτου 18, Τηλ. 8-71, ΑΘΗΝΑΙ
 ΕΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΡΟΥΤ' ΓΚΛΑΣΣΕ
 Πῶλησις χονδρική καὶ λιανική.

ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΣ
ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΕΙΟΥ 4

Καλλιτεχνία καὶ Καλλιτέχνιδες,
 εἰς τὴν σκηνὴν
 εἰς τὸν χορὸν,
 εἰς τὸν ωρεῖωτο,
 εἰς τὸ σαλόνι

Ὅλον τὸν ἄερα, τὴν ὥραία σῖσιν, τὸ
 κομψὸ βῆμα ὅς τὸ δίδει τὸ ὄρατο πα-
 ποῦτο. Αὐτὰ δια θὰ τὰ ἐπιτύχετε μόνον
 εἰς τὸν καλλιτέχνην ὑποδηματοποιὸν

ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΝ
 ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 4

ΑΝΘΗ, ΒΑΖΑ, ΛΑΜΠΕΣ
 ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΕΣ, ΠΑΪΦΟΝΙΕΡΕΣ
 Εἰς ΜΕΤΑΛΛΗΝ ΣΤΑΔΟΓΕΝ

ΒΙΝΤΖΗΛΑΙΟΣ
 Σταδίου καὶ Κοραῆ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ. ΜΑΡΚΕΤΟΥ
 Διαζωματοῦχου Παρισίων
 ΠΑΤΗΣΙΩΝ 15

Κυρία! Δουλοῦντες!
ΚΡΕΜΑ ΝΥΜΦΩΝ
 Μόνον δύναιται γὰρ δόσει σὺν κροσσῶσιν ἅσας
 τὴν λευκότητα τῆ φιλτικωτέτητο, τὴν ἀπαλότητα
 καὶ τὴν δροσερότητα ποὺ μόνον ἀναζητεῖτε
 ΠΑΙΔΕΥΤΑΙ ΠΑΝΤΟΥ
 Κεντρικὴ Ἀποθήκη: ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ
ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
 Πατησίων 23α (ἔναντι θεάτρου Ἀβάμπερας)
 ΑΘΗΝΑΙ Τηλεφ. 12-12

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΕΥΑΓΓ. ΓΙΑΝΝΗΡΗ & ΜΙΧ. ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
 3 ἑδῶς Πρωστέιου 3 - ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΑΝΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
 & ΜΙΧ. ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
 Πρωστέιου 3 (ἑδῶς γκαρ. 10) ΑΘΗΝΑΙ
 Κολοκοτρώνη 64 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΝ & ΠΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΥΠΟΧΕΣΕΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΛΥΡΗ (παρὸν Οἰκ. Ὑπαλ.)
 ΑΘΗΝΑΙ Πρωστέιου 3. (Ἄρ. Γραφείου 14.)

ΜΙΜΗΣ Μ. ΜΠΕΝΕΚΟΣ
 ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
 ΠΡΩΣΤΕΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑΙ

ΒΟΥΡΑΚΗΣ

— ΘΗΣΕΥΣ I —
 ΟΝΑΙ ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΧΡΥΣΟΧΟΪΑΣ
 Ἀγοράζονται
 πολύτιμοι λίθοι καὶ κοσμήματα

Γ. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΑΚΗΣ
 ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 1

Πλατεία Συντάγματος)
 Πωλῶ καὶ ἐνοικιάζω οἰκίας, οἰκόπεδα,
 κτιστήματα παντὸς εἶδους καὶ παν-
 ταχοῦ ἔχω μεγίστην ποικιλίαν.

ΡΑΤΖΙΟ & ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΙ

Ἀγοραπωλησίαι καὶ ἐνοικιάσεις κα-
 ταστημάτων, οἰκιῶν, οἰκοπέδων
 καὶ παντὸς εἶδους ἐπιχειρήσεως
 Ἑγγυόθηκα δάναται
 ΠΡΩΣΤΕΙΟΥ 8 - ΑΘΗΝΑΙ

ΥΑΘΗΝΑ-ΧΕΙΜΕΡΙΝΑ
ΚΑΠΕΛΛΑ
ΒΑΡΒΕΡΗ

ΑΘΗΝΑΙ Φωκίωνος 4
 ΠΕΙΡΑΙΑ Κοστέλλια

ΜΕΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
ΜΑΚΑΡΟΝΟΠΟΙΪΑΣ
ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ & ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗ
 ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ἐπὶ τῶν ἑδῶν ΔΑΦΝΙΟΥ-ΦΩΚΙΩΝΟΣ-ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ
 Τὸ νέον καὶ τέλειον κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν
 σύστημα Ἑργοστάσιον Ζυμωτικῶν, πλου-
 τίσει τὸν τόπον διὰ βιομηχανικοῦ ἔργου
 τιμῶντος καὶ τὸν τόπον μετὰ τὴν ἰδρύσα-
 σαν αὐτὸ Ἑταιρεία, ἣ ὅποια κατέβαλε πᾶ-
 σαν προσπάθειαν διὰ τὴν τελειοποιημένην
 ἐμψύκωσιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ.
 Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐξαιρετικῶν προσόν-
 των τοῦ Ἑργοστασίου τοῦτου ὅσον ἀφορᾷ
 τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν
 πρώτων μηχανῶν προμήθειαν τῶν ἀλεύρων
 κλπ. παρουσιάζει καὶ τεχνικὰ τοιαῦτα με-
 γίστης σημασίας.

Ἡ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟ ΚΟΣΚΙΝΙΣΜΑ ΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΠ. θὰ γίνωται δι' εἰδικῶν
 μηχανημάτων, αὐτομάτων.

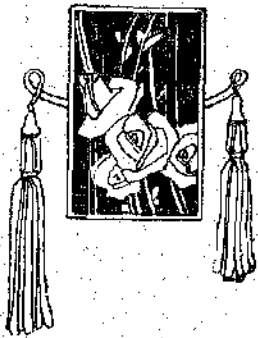
ΤΟ ΔΕ ΣΤΕΡΝΟΜΑ θὰ γίνεται διὰ τε-
 χνητοῦ ἀέρος ἐντὸς κλειστοῦ χώρου προ-
 φυλασσομένου τελείως ἀπὸ οὐδὴν καὶ ἀπὸ
 κάθε ἐντομον καὶ μικροβίου.
 Παραγωγή περὶ τὰς 10.000 γιλιόγραμμα
 εἰς τὸ 24ωρον.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
 ΕΤΟΣ Α' Ἀρθ. 21 ΑΘΗΝΑΙ 23 Νοεμβρ. 1924

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΡΩΣΤΕΙΟΥ 3
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
 ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ
 Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΑΝΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
 Ἐτησίᾳ Δρ. 100 Ἐτησίᾳ Α. Στ. 0,50
 Ἐξάμην. » 50 Ἐξάμην. » » 0,25

ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΥΘ. "ΡΑΓΥΑ"

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΔΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

ἰαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Δεκεμβρίου 1857, οἰκογενεῖά
 τις ἐκ τῶν εὐπόρων τοῦ Αἰγίου ἐλάμβανεν ἐκ Πει-
 ραιῶς τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:
 « Ἀγαπητοὶ μου γονεῖς,
 » Ἀκατανίκητος πρὸς τὸ θέατρον κλίσις με ὤθησε
 » νὰ ἐγκαταλείψω τὸ πατρικόν μου σπίτι καὶ νὰ
 » φύγω μακρὰν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου ἐλπίζω, με
 » τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ συνεχίσω τὸ ἔρατον τῶν προγόνων μας ἔρ-
 » γον, οἵτινες διὰ τοῦ Θεάτρου ἠλέκτριζον τὰς ψυχὰς τῶν συγχρόνων
 » τῶν. Ἐπειδὴ γνωρίζω ποίαν ἰδέαν ἔχετε σεῖς καὶ οἱ πλείστοι τῶν
 » Ἑλλήνων περὶ Θεάτρου καὶ ἠθοποιῶν, καὶ ἰδίως περὶ ἠθοποιῶν, διὰ νὰ
 » μὴ προσβάλω τὸ οἰκογενειακὸν μας ὄνομα—καίτοι ἐγὼ νομίζω ὅτι τὸ
 » τιμῶ μᾶλλον—πρώτη μου φροντίς ἦτο νὰ τὸ ἀλλάξω. Ἐάν ποτε μᾶ-
 » θετε, καὶ θὰ τὸ μίθετε ταχέως, εἶμαι βέβαιος, ὅτι κάποιος Ἄνδρονό-
 » πουλος ὀρέπεται δάφνας ἀπὸ σκηγῆς, αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ υἱὸς σας, ὅστις διὰ
 » τῆς παρουσίας του ζητεῖ τὴν εὐχὴν σας πρὸς εὐδωσίαν τοῦ ἔργου του.

» Σᾶς ἀσπάζομαι, ὁ υἱὸς σας
 » Βασίλειος »

Ποίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη παρὰ τῆ οἰκογενείᾳ
 τοῦ Ἄνδρονόπουλου δὲν ἐγνώσθη ποτέ, εἶναι οὐχ ἤττον βέβαιον, ὅτι ὁ
 νεαρὸς Βασίλειος οὐδέποτε συνηγνήθη ἔκτοτε με τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, οἵτι-
 νες, ἐμπλεῖσι τῶν ἐπικρατουσῶν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τοῦ Θεάτρου
 προλήψεων, ἐθεώρησαν αὐτὸν κατηραμένον ὡς παραδόχτα ψυχὴν τε καὶ
 σῶμα εἰς τὸν Σατανᾶν! Ἄλλ' ὁ μεταδαπτισθεὶς εἰς Ἄνδρονόπουλον νεα-
 ρὸς ἐξ Αἰγίου φυγάς—ἦτο τότε μόλις δέκα καὶ ἑννέα ἐτῶν—πρὶν ἢ παρα-
 δώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Σατανᾶν, ἐπεπιστεύθη τὸ σῶμα του εἰς
 Κεφαλληνίαν τινα πλοίαρχον ἐν Πειραιεῖ, ὅστις καὶ μετέφερεν αὐτὸ διὰ
 τοῦ ἰστιοφόρου του εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἀνευ οὐδενοῦ ναύλου, ἀντὶ
 τοῦ ὅποιου ὁ Ἄνδρονόπουλος ὑπεχρεώθη ν' ἀπαγγέλλῃ ἐν καιρῷ νηνε-
 μίας ὅσους μονολόγους ἠρωϊκῶν δραμάτων εἶχεν, ἄλλοτε ἀποστηθίσῃ.
 Τοιαυτοτρόπως, πλὴν τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ὀλίγων αὐτοῦ ναυτῶν,
 πρῶτοι οἱ τοῦ Αἰγίου πελάγους καὶ κατόπιν οἱ τῆς Προποντίδος καὶ
 τοῦ Ἑλλησπόντου ἐνυδρόβιοι κάτοικοι ἠτύχησαν νὰ ἐνωπισθῶσι τῆς
 ὑπεράγαν στομφοῦδος ἀπαγγελίας τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἠθοποιοῦ,
 χωρὶς δυστυχῶς νὰ γνωσθῇ, ὅτι σαγηνευθέντες τιγὲς ἐξ αὐτῶν τῶν παρη-
 κολούθησαν καὶ εἰς τὴν ζῆράν!

Μετὰ δωδεκαήμερον ταξείδιον, καθ' ὃ πολλὰκις αἱ βρονταὶ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ συνεχέοντα με τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Βασιλάκη, ὅστις, τρόπον τινά,
 ἐκ πείσματος συνηγωνίζετο ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου πρὸς

τὸν Δία, βραγχαλέος καὶ βηχῶδης ἐξήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπεδόθη εἰς ἀναζήτησιν τῶν μελλόντων συναδέλφων του μετ' ὧν φαίνεται, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ εὐρίσκειτο εἰς συγγενήσεις. Πῶς καὶ τότε τοὺς ἀνεκάλυψε δὲν περιέσωσαν τὰ χρονικά, ἐξ ὧν μόνον βεβαιοῦται, ὅτι τὴν πρώτην ἀπὸ σκηνης ἐμφάνισιν του ἔκαμε τῷ 1858 ἐν Κωνσταντινουπόλει μετ' ἄλλων ἑρασιτεχνῶν καὶ ἠθοποιῶν, ἐν αἷς καὶ ὁ τὸ πρῶτον τότε ἀγελευθὴν τὴν σκηνὴν Γεώργιος Νικηφόρος, ὁ Διονύσιος Ταβουλάρης, ὁ Ἰωάννης Μαρκεζίνης, ὁ Εὐάγ. Δούτζης, ὁ Ἀνδρέας Τζάλλας, ὁ Τάσης Μπαμπάκος καὶ ἡ κ. Σμαράγδα Σιρμακέζη, ἡ μήτηρ τῆς κ. Ἄρτ. Ζάμπου. Πάντες οὗτοι, μετ' ἄλλων τινῶν νέων, ἔδιδον σπαρδικῶς παραστάσεις ἐν τῷ κατὰ τὴν συνοικίαν Παλατᾶ καφενεῖω «τῶν Μουλιῶν», κληθέντι οὕτω διὰ τὴν πλῆθὴν τῶν πελαργῶν καὶ ταῶν, οἵτινες ἐτρέφογον ἐν τῷ εὐρυτάτῳ αὐτοῦ κήπῳ. Αἱ ἐν τῷ καφενεῖῳ αὐτῷ δοθεῖσαι μέχρι τοῦ 1860 παραστάσεις, καίτοι ὑπεστηρίζοντο ἐκθῶμως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, οὐχ ἦσαν μόνον ὡς δοκιμαστικαὶ τοιαῦται δύναται νὰ χαρακтерισθῶσι, καθόσον τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἤρξατο κυρίως ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Ἰούλιον τοῦ 1860, ὅτε, συμπληρωθεὶς ὁ ἑρασιτεχνικὸς θιάσος δι' ἠθοποιῶν ποίας τινας πείρας, οἱοὶ ἦσαν τότε ὁ Μιλτιάδης Παναῆς καὶ ἡ σύζυγός του Σοφία καὶ ὁ Δημοσθένης Μισιτζής, ἤρchiσε δίδων παραστάσεις ἐν τῷ περικαλλεῖ θεάτρῳ Ναοῦμ.

Ἡ πρώτη παράστασις τοῦ οὗτω καταρτισθέντος θιάσου ἐδόθη τὴν 14 Ἰουνίου 1860 καθ' ἣν ἐδιδάχθη ὁ Ὀρέστης τοῦ Ἀλφιέρη. Ὅτι δ' αὕτη ἦτο ἡ κυρίως πρώτη ἑλληνικὴ παράστασις ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω, ἅτινα ἐν προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο τραγωδιῶν του γράφει περὶ τῆς παραστάσεως ταύτης ὁ δραματογράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἀρχίατρος τότε τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ κ. Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς πασσάς, ὅστις φαίνεται ἀγνοῶν τὰς πρὸ τοῦ 1860 δοθεῖσας δοκιμαστικὰς παραστάσεις:

«Ἐδραμον καὶ ἐγὼ, ὡς καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν, καὶ δακρυχέων παρευρέθημι εἰς τὴν πρώτην ταύτην ἐν τῷ Βυζαντινῷ ἑλληνικῇν παράστασιν καὶ ὑπῆρξα αὐτῷ μάρτυς τοῦ ἀνεκλαλήτου ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ὄλων γενικῶς τῶν θεατῶν τὰ πρόσωπα ἐφώτισε καὶ ἐθέριμανε, ἀμα προσεφέρθη ἡ πρώτη ἑλληνικὴ λέξις ἐπὶ τῆς ἐν ἑλληνικῇ χώρᾳ ἰταλικῆς ἐκείνης σκηνης».

Μετὰ τὴν πρώτην αὐτὴν παράστασιν, καθ' ἣν τὰ χειροκροτήματα τοῦ πληθους ἀμείωθησαν ἐξ ἴσου ὁ τε Ἀνδρονόπουλος καὶ ὁ Παναῆς, ὁ πρῶτος ἐπαίξε μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὸν Ἀριστόδημον τοῦ Μόντη καὶ οὐχ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς ἐπιτυχῆ διερμηνευσιν τῶν ἔργων τοῦ Ζωηροῦ: ὁ Ἀπόγονος τοῦ Τιμολέοντος καὶ οἱ Τριακόσιοι. Ἐκτοτε ὁ Ἀνδρονόπουλος ἔμεινε μέχρι τοῦ 1863 ἐν Κωνσταντινουπόλει, συμμετέχων τῶν διαφόρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θιάσων, ὧν πάντοτε ἀπετέλει ἐν τῶν κυρίων προσώπων, πλὴν βαρυνθεὶς τὰ χειροκροτήματα «τῶν αὐτῶν πάντοτε, ὡς ἔλεγε, προσώπων» ἐγκατέλειπε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ μετέβη εἰς Γαλάτσι τῆς Βλαχίας, ὅπου μετὰ τοῦ κ. Δ. Ταβουλάρη ἐπαίξε τὸν ἀγαπητὸν του καθ' ὄλον τὸν μετέπειτα βίον του «Σαοῦλ» καὶ τὸν «Οἰδίποδα» τοῦ Βολταίρου. Ἐκεῖθεν με ἴδιον πλέον θιάσον καὶ πολλὰκις ἄνευ θιάσου ἐπὶ ἔτη δλόκληρα, ἐπεσκέφθη πᾶσαν πόλιν καὶ πόλιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐνθα ἠδύνατο ν' ἀκουσθῆ ἡ ἑλληνικὴ φωνή, φθάσας καὶ μέχρι τοῦ Ἀστερος τοῦ Λονδίνου, ὅπου τῷ 1879 με πρόχειρον θιάσον, ὃν κατήρτισεν ὅπως αὐτὸς μόνον ἤξευρεν, ἐπαίξε τὸν Σαοῦλ καὶ τὸν Ἀθανάσιον Διάκον. Ἀπὸ τοῦ Λονδίνου μετέβη εἰς Μάντσεστερ καὶ ἐπαίξε τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν... Ὀθέλλον, καταπλήξας τοὺς Ἄγγλους, ὡς γράφει ἡ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπιτόπιος ἀγγλικὴ ἐφημερὶς «Μῶμος» ἣτις καὶ ἐδημοσίευσεν ὁλοσέλιδον τὴν εἰκόνα τοῦ ἑλληνοῦ καλλιτέχνου, ἧς ἀντίγραφον ἐν μικρογραφίᾳ εἶναι ἡ ὠδὲ παρατιθεμένη¹⁾. Τὰς ἀγγλικὰς δάφνας φέρων ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ὑπὸ μά-

¹⁾ Ἐκ δύο προγραμμάτων τοῦ ἐν Μάντσεστερ θεάτρον Queen's τῆς 10 καὶ 16 Ἰουλίου 1879, ἅτινα ἔχω δε' ὄφει μου, φαίνεται ὅτι ὁ Ἀνδρονόπουλος ἐπαίξε σκη-

λης μερικὰ ἀντίτυπα τῆς ἐφημερίδος ἣτις ἐδημοσίευσεν τὴν εἰκόνα του, διέπλευσεν ὁ Ἀνδρονόπουλος τὸν πορτὸν τῆς Μάγχης, ἡ θαλασσία αὐρα τοῦ ὁποῦ ἐρρίπιζε τὴν μακρὰν αὐτοῦ κόμην ἀποχαιρειζούσαν οὕτω τὰ εἰρηνη τῆς Ἀλβιδῶνος τέχνα. ἅτινα ἀνεγνώρισαν τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ τάλαντον. Μετ' ὀλίγον ἡ φωνὴ τοῦ Ἀνδρονόπουλου ἠκούετο ἐν Βιέννῃ καὶ κατοπιν ἐν Τεργέστη. Ἐκεῖθεν ἐπεσκέφθη πᾶσαν τῆς Τουρκίας γῶνταν, καταλήξας εἰς Θεσσαλονίκην, ἐνθα, θέλων νὰ ἐνθουσιάσῃ τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ὅστις οὐδὲν ἑλληνικὸν πατριωτικὸν ἔργον εἶχεν ἴδεν ἀπὸ σκηνης λόγῳ τῆς ἀδοτήρας τουρκικῆς λογοκρισίας, κατώρθωσε νὰ μεταβάλῃ κρούφα τὰς ἀποθήκας μεγαλεμποροῦ τινὸς Ἑλληνοῦ εἰς πρόχειρον θέατρον καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον πλήθους Ἑλλήνων μεταμφοισθέντων εἰς ἐργάτας τῶν ἀποθηκῶν, ἔδωκεν ἐπὶ μίαν δλόκληρον ἐβδομάδα τὸν Ρήγγαν τὸν Φεραῖον, μίαν τῶν παραστάσεων τοῦ ὁποῦ ἐφωτογράφησεν εἰς ἀνάμνησιν Ἑλλῆν ἑρασιτέχνης. Ἐκ τῆς μοναδικῆς γὰρ μαζὸ μ' αὐτοῦς θάπεθα»

ταύτης φωτογραφίας σώζεται εὐτυχῶς ἀντίτυπον.

Ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις σκηνης σπανιώτατα ἐνεφανίσθη ὁ Ἀνδρονόπουλος φρονῶν, ὅτι ἡ θέσις του ἦτο ἐκεῖ ὅπου εἰ ἀδαλφοὶ ΤΟΙ ἔστέναζον ὑπὸ τὸν βαρὴν τῆς δουλείας ζυγόν, διὰ τοῦτο καὶ πολλὰκις ἐπαυελάμβανεν: «ἐ-

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΔΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

δερ καὶ συνέβη καθόσον ὁ ἀγαθὸς ἠθοποιὸς ἀπεβίωσεν ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1897.

* * *
Ὁ Ἀνδρονόπουλος, ὀφθαλμικός, εὐσαρκός, με μακρὰν κυματίζουσαν τὴν κόμην ὑπὸ τὸν αἰῶνιον δόληρον αὐτοῦ πῖλον, με τὸ μειδίσμα πάντοτε εἰς τὰ χεῖλη,

ἀνοικτόκαρδος καὶ ἀνοικτοχέρης, οὐδένα ποτὲ μισήσας καὶ παρ' ὄλων ἀγαπηθεὶς, δραματικὸς συγγραφεὺς κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἔχη καὶ ἀξιώσεις ἀκαδημαϊκοῦ¹⁾, εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ δὲν θὰ προβάλλῃ τοιαύτας οὐδ' ὡς ἠθοποιὸς προαγαγῶν τὴν τέχνην ἐν Ἑλλάδι²⁾, οὐχ ἦττον ὁμοῦ δικαιοματικῶς θὰ διεκδικήσῃ τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου farceur τῆς ἑλληνικῆς σκηνης, εἰς τὴν ράχιν τοῦ ὁποῦ μάλιστα ἐφορτώθησαν ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, ὄχι μόνον

νὰς ἐκ τῆς τραγωδίας «αἱ Ἐλευθερωμέναι Ἀθῆναι» τοῦ Γ. Πραγκοῦνᾶ, τὴν τρίτην πρᾶξιν τοῦ «Ὀθέλλου» καὶ τὴν «Αἰμαλωσίαν» τοῦ Ἀθανασίου Διάκου. Αἱ ἐφημερίδες «ὁ Φύλαξ τοῦ Μάντσεστερ», «ὁ Μῶμος», «τὰ Ἐσπερινὰ Νέα», «ὁ Ἐσπερινὸς Ἰαχυρόμορος» τοῦ Μάντσεστερ ἔγραψαν ἐνθουσιωδέστατα περὶ τοῦ Ἀνδρονόπουλου, οἱ δὲ «Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου, θαυμάζοντες τὸν φθόγγον καὶ τὴν ἠδύτητα ὡς καὶ τὸ εὐστραφὸν τῆς ἀπαγγελίας του, ἦν καὶ συγκρίνοντες πρὸς τὴν τοῦ τότε σπουδαίου ἄγγλου ὁμοκροῦ Charles Dillon, παρουσιάζουν πάντα ταῦτα πρὸς κλειδοκύμβαλον εὐφρονῶν καὶ ἐντονῶν εἰς τὰς δεξιὰς χεῖρας τοῦ Μπετόθεν καὶ Μόζαρτ.

¹⁾ Ὁ Ἀνδρονόπουλος ἔγραψε τέσσαρα δράματα, τὴν «Μακροντιέσάν», τὸν «Δολοφόνον», τὸ «Φάσμα τοῦ Μοντεφόρτου» καὶ τὸ «Ἐγκλημα ἐπὶ ἐγκλήματος».

²⁾ Ὁ Ἀνδρονόπουλος, φιλελεύθερος ἐν παντί καὶ ἠθοποιὸς σμὶ γενεῆς, δὲν ἀνεγνώριζεν, οὐδένα ἐν τῇ τέχνῃ κινῶνα, διὰ τοῦτο καὶ οὐδένα τοιοῦτον ἐτήρει καὶ εἰς τὰς χειρονόμιαις καὶ εἰς τὰς πλαστικὰς στάσεις, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὴν ὀπίσθιν καὶ τὸν χωρισμὸν τῆς φράσεως καὶ εἰς τὴν εὐφρονίαν καὶ τὰς μεταπτώσεις τῶν ἠριθῶν προσεῖχεν ἀκράτητος καὶ ἀγαλλιαγωγῆτος, παρεφέρετο ὑπὸ τῆς πατριωτικῆς αὐτοῦ ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ χαιμάρεος τῆς γλυκυστάτης ἐγγλωττίας καὶ φθογγῆς του, εἰς τρόπον ὥστε ἐνεθουσιάζε τὰ πλῆθη, καὶ δικαίως, διότι ἠσθάνετο ὅσα εἶλεγε τρέμων καὶ ὑποφέρων καὶ κλαίων, ὡς νὰ ἦτο τὸ ἴδιον παθαίνον καὶ ὑφιστάμενον τὰ πάνδενα θρῶν πρόσωπων.

ὅσα ἀστεία διεπράχθησαν ὑπὸ ἠθοποιῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ γεωλο-
γικοῦ θεάτρου, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀκόμη ἀλλόγλωσσοι ἠθοποιοὶ διεπράξαν
πολὺ πρὶν γεννηθῆναι τὸν ταλαίπωρον Ἕλληνα ἠθοποιόν.

Ἀποδείξεις τῶν λόγων μου ἔστωσαν τὰ ἑξῆς: Μεταξὺ τῶν ἀνεκδό-
των, ἅτινα οἱ ἐπιφώντες τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν ἀπέδωσαν ἐλαφρᾶ τῇ
συνειδήσει εἰς τὸν Ἀνδρονόπουλον, εἶναι καὶ ἐν ὅπερ ἐδημοσιεύθη πλέον
ἢ ἅπαξ ἐν διαφόροις ἐλληνικαῖς ἐφημερίσιν, ἐξ ὧν κ' ἐγὼ αὐτός, μανιώδης
φυλλέκτης ἐλληνικῶν θεατρικῶν ἀνεκδότων, τὸ παρέλαβα καὶ τὸ ἐταξίθε-
τησα εἰς τὴν μερίδα τοῦ Ἀνδρονόπουλου μὲ τὴν πεποιθήσειν ὅτι αὐτὸς
ὕψηξεν ὁ δρᾶστης.

Διηγούνται λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἠθοποιοὶ, ὅτι, ὑποκρινόμενός ποτε ὁ
Ἀνδρονόπουλος ἤρωά τινα ἐν ἰταλικῷ δράματι, ἤρχισε νὰ διηγῆται πρὸς
τὸν ἐπὶ σκηνῆς συνάδελφόν του τὰς ἐν Ρώμῃ περιπετείας του ὡς ἑξῆς:
«Ὅταν ἐπῆγα εἰς τὴν Ρώμην...» Ἄλλ' ὁ ὑποβολεὺς, ἀγνωστον διὰ τίνα
λόγον, δὲν συνεπλήρωσε τὴν φράσιν, ἢς τὴν ἀρχὴν ἠναγκάσθη δις καὶ
τρὶς νὰ ἐπαναλάβῃ ὁ Ἀνδρονόπουλος, ὅστις, ἀφοῦ ματαίως ἀνέμεινε τὴν
συμπλήρωσιν αὐτῆς, στρέφεται ἀγρωπῶς πρὸς τὸν ὑποβολέα καὶ τῷ
λέγει: «Αἶ, τέλος πάντων, τί ἐκίμα εἰς τὴν Ρώμην ποῦ ἐπῆγα;...»
Καὶ τὸ ἀκροατήριον, λέγει τὸ ἐλληνικὸν ἀνεκδοτὸν, σαρδώνιον ἐγένετο!

Πρὸ τινος, ὁμῶς, μελετῶν τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην τοῦ κ.
Georges Caye, «Les acteurs et la folie», ἀνεύρον μεταξὺ ἄλλων καὶ
τὸ ἑξῆς ἀνεκδοτὸν, ἀναφερόμενον εἰς ἠθοποιὸν τῆς προπαρελθούσης
ἐκατονταετηρίδος!

«Εἰς τῶν κυριωτέρων ἠθοποιῶν τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας σταματᾷ
ἀποτόμως ἐν τινὶ τραγωδίᾳ εἰς τὴν ἑξῆς φράσειν:

«J' étais dans Rome alors...»

»Μάτην δις καὶ τρίς ἐπαναλαμβάνει τὴν φράσιν, χωρὶς νὰ τοῦ ἐρχεται
ἢ συνέχεια. Βλέπων τότε ὅτι ὁ ὑποβολεὺς ἀφηρημένος ἢ ἀπρόκοιμισμένος
ἀναμφισβήτητος, δὲν τοῦ ὑπέβαλε τὰς λέξεις, ὧν τόσον ἀπόλυτον ἀνάγκην
εἶχε, στρέφεται μεγαλοπρεπῶς πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ λέγει:

«Eh bien! maudit, que faisais-je dans Rome?»

Παρελθούσης τῆς ἐκπλήξεώς μου, πρώτη μου σκέψις ἦτο νὰ ζητήσω
συγγνώμην ἀπὸ τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ δυστυχοῦς Ἀνδρονόπουλου,
δευτέρα δὲ νὰ διαγράψω τὸ ἀνεκδοτὸν ἀπὸ τὸ ἐνεργητικὸν—ἢ μάλλον
εἰπεῖν ἀπὸ τὸ παθητικὸν—τοῦ ἀθώου ἠθοποιοῦ, ἐπιφυλασσόμενος νὰ
πράξω τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὅτε ἐλπίζω καὶ πάλιν νὰ παρουσιασθῆ
ἢ περιστασιεὶ ν' ἀνακουφίσω τὴν βεβαρημένην ψυχὴν τοῦ διὰ τῆς βίας
Ἑλλήνος... μάρτυρος!

Μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων τοῦ Ἀνδρονόπουλου ἐν εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς:

Ἄγνωστον τίτων λόγων ἕνεκα, εὐρέθη κάποτε μόνος καὶ ἐγκαταλε-
λειμμένος ὁ πολυπαθὴς ἠθοποιὸς ἐν τινὶ πόλει τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἄλλη
ἐκδοσις βεβαίως, ἦτι ὁ Ἀνδρονόπουλος μετέβη ἐκεῖ ἐκ προμελέτης, ἀν καὶ
τὸ πρᾶγμα δὲν φαίνεται ποσῶς πιστευτὸν, καθόσον πᾶν ὅ,τι ἐπράττειν ὁ
μακαρίτης ἠθοποιός, εἴτε ἐκτὸς τῆς σκηνῆς, εἴτε ἐπ' αὐτῆς, τὸ ἐπράττει
πάντοτε... ἀπρομελετήτως! Ὅπως δὲ ποτε, αἱ διάφοροι ἐκδόσεις τοῦ ἀνεκ-
δοτου συμφωνοῦν ὅτι ὁ Ἀνδρονόπουλος εὐρέθη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ τῆς
Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων μόνος καὶ
ἀπένταρος!

Ἡ μοναχία καὶ ἡ ἀπενταρία τὸν ἐνέβαλον εἰς σκέψεις, ἀποτέλεσμα
τῶν ὁποίων ἦτο νὰ προαναγγεῖλῃ διὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων
τὴν «Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ», «θηρησκευτικὸν δράμα πολυπρόσωπον καὶ
ἐπίκαιρον». Ἐνεκὰ δὲ τῶν δαπανῶν—προσέθετεν ἢ ἀγγελία—εἰς ἃς
ὑπεβλήθη ὁ πολυπρόσωπος θίασος, μεταδῆς ἐπίτηδες ἐκεῖ διὰ τὴν μίαν
καὶ μόνην παρτίσασιν τῆς «Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ», ἢ τιμῇ τοῦ εἰσιτη-
ρίου ὠρίσθη ἐξαιρετικῶς εἰς δύο τέταρτα τοῦ μετῆτι.

Οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς πόλεως ἐκείνης, στεροῦμενοὶ καὶ ἐκκλη-
σίας καὶ θεάτρου, ἔσπευσαν ἀθρόοι νὰ προμηθευθῶσιν εἰσιτήρια διὰ τὴν
«Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ», ἤτις ἐπράκτετο νὰ δοθῆ εἰς τὸ μεγαλεῖτερον τῆς

πόλεως καφενεῖον καταλλήλως διὰ τὴν περίστασιν βιασκειασθέν. Ἐν
τῷ μεταξὺ, ὁ Ἀνδρονόπουλος ἐφρόντισε νὰ συμπληρώσῃ τὸν θίασόν του
διὰ τῆς προσλήψεως ἑνός... γαϊδαροῦ!

Τὴν ἡμέραν τῆς παραστάσεως τὸ καφενεῖον ἐπληρώθη κόσμου, ἀνυ-
πομονοῦντος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο θέαμα, ἀλλὰ πρὸ πάντων
τὸ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐμφανισθοῦν ἀπὸ τῆς μικροσκοπικῆς ἐκείνης
σκηνῆς τόσα πρόσωπα ὅσα ἀνέφεροντο ἐν τῷ προγράμματι, διότι ὁ
Ἀνδρονόπουλος, τυπικᾶτατος εἰς τὰ τοῦ θεάτρου, εἶχεν ἐκδώσει καὶ
χειρόγραφον πρόγραμμα τῶν προσώπων τοῦ δράματος, μεταξὺ τῶν
ὁποίων ἐσημειοῦντο, μεγάλας ἐρυθροῦς γράμμασιν, ἡ Παρθένος Μαρία,
ὁ Ἰωσήφ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ἡρώδης, οἱ Μάγοι, οἱ ἀπεσταλμένοι
τοῦ Ἡρώδου καὶ οἱ... γαῖδαρος.

Ἡ παράστασις ἤρχισε τὴν ὀρισθεῖσαν ἀκριβῶς ὥραν. Πρῶτος ἐνε-
φανίσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Ἀνδρονόπουλος, ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φέρων
ἐνδυμασίαν καὶ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸν οὐρανόν:

—Ὡ! τοῦ μὲ ὀδηγεῖς, ἤρχισε λέγων, περιλάμπρον ἄστρον...
Ἀπῆλθῃσα περιπατῶν... Ἀπέκαμα... Ἄλλὰ τί βλέπω;... Ἐστάθη τὸ
ἄστρον... Ὡ! ἔδω κάπου τὸ μέγα ἐτελέσθη γεγονός... Ἄς ἀναπαυθῶ
ὁμῶς ὀλίγον...

Καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, στρώνεται ἐπὶ
τινος ἐκεῖ εὐρισκομένου ἡ σοφᾶ, ἐξάγει τοῦ κάλπου του τὴν καπνοσακκού-
λάν του, στρίβει μὲ τὴν ἡσυχίαν του ἐνα σιγάρον, τὸ ἀνάπτει, καπνίζει
καὶ... σκέπτεται χειρονομῶν ἐκάστοτε ἐπεξηγηματικῶς.

Αἴφνης μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν, ἐγείρεται κραυγάζων:

—Τί ἀκούω! Κλαυθμηγίσμοι! μικροῦ παιδίου ἀντήχησαν εἰς τὰ ὠτά
μου! ὦ! τῆς γλυκείας καὶ μελωδικῆς φωνῆς... ὦ! τοῦ θείου μέλους!...
Θεοῦ φωνὴ βεβαίως εἶνε αὐτή!...

Εἶπε καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὕπαιθετο ὅτι ἦσαν τὰ
παρασκήνια. Ἐκεῖ ἐστάθη ἐκπληκτος:

—Ὡ! τοῦ ἐκπᾶλτου θεάματος!... Προσκυνῶ σε, Χριστέ, καὶ δοξάζω
σου τὸ ὄνομα!... Εἶπεν, ἐγονυπέτησε καὶ ἤρχισε προρευχόμενος κατα-
νοικτωτάτα, ἐνθ' ταῦτοχρόνως σύσσωμον τὸ ἀκροατήριον του ἐστου-
ροκοπεῖτο!

Μετὰ τὸ τέλος τῆς προσευχῆς, ἤτις διὰ τὸ ἐπίσημόν τῆς ὥρας διήρ-
κεσε δέκα περίπου λεπτά, ἠτέρθη ὁ Ἀνδρονόπουλος, ἐπροχώρησε πρὸς
τὸ ἀντίθετον τῆς ὑποτιθεμένης φάντης τῶν ἀλόγων μέρους καὶ ἐκράβασε
πρὸς τὰ ἔξω τῆς σκηνῆς:

—Αἶ! σεῖς, μὲ τὰ δῶρα, οἱ κομίζοντες σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον,
προσέλθετε ὡς τάχιστα... Ἄλλὰ προσέξατε, εἰ κάμνετε; ὄχι!... Μὴν ἐρ-
χεσθε ἀπ' ἐδῶ... θάρρησατε... Ἀπὸ τὸ ὀπισθεν τῆς φάντης μέρος πορευθήτε.

Καὶ διὰ χειρονομίας ἔδειξε τὸ ὀπισθεν τῆς σκηνῆς μέρος, τὸ ὁποῖον
ἔφερε συντομωτέρον πρὸς τὴν φάντην πρὸς ἣν καὶ ὁ ἴδιος ἐπορεύθη.

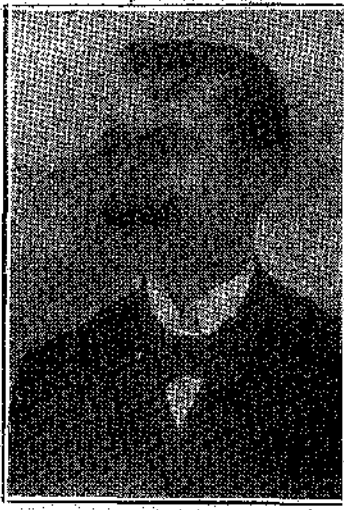
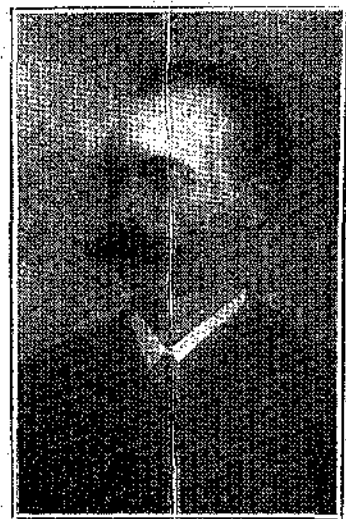
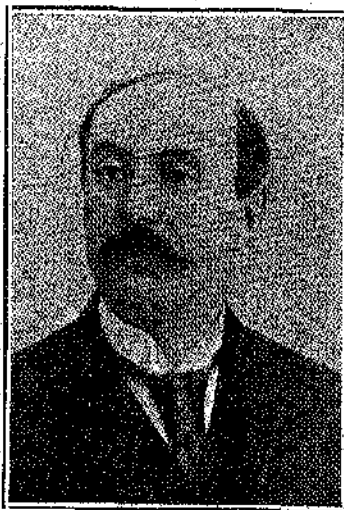
—Ὡ! νὰ καὶ οἱ μάγοι ἐφθασαν, εἶπε τότε... τὰ δῶρά των προσφέ-
ρουν καὶ εὐλαδῶς γονυπετοῦν. Ἄλλὰ, Θεέ μου, τί ἀκούω;... Τί θόρυ-
δος εἶνε αὐτός;!

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, μένει ἐκπληκτος κ' ἐν
ταύτῃ βάλλει κραυγὴν:

—Ὡ! τοῦ Ἡρώδου ἀνθρώποι... προσθέτει, τὸ βῆμά τους ἐνταῦθα
φέρουν... Ἡ ὄψις των κακὰ προδίδει... Ἀπαίσια προμελετοῦν! Ὡ φρίκη!
φρίκη! φρίκη!... Νὰ σώσω πρέπει τοῦ Ἰησοῦ τὸν βίβν!... Ἄλλὰ πῶς;
εἶπε καὶ ἤρχισε νὰ περιτρέχῃ τὴν σκηνὴν ὡς μαινόμενος. Αἴφνης ἴστα-
ται, γονυπετεῖ, καὶ αἴρων τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, προσθέτει:

—Ὡ Θεέ! σὺ ὅστις ἐσωσες τὸν υἱὸν τοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς σφαγῆς
διὰ τῆς ἐμφανίσεως ἑνὸς κριοῦ, σῶσον καὶ τὸν σὸν υἱὸν ἐμφανίζων μου
τὸ μέσον τῆς φυγῆς αὐτοῦ!

Καὶ μὲ τὴν πεποιθήσειν ὅτι εἰσηκούσθη ἢ παράκλησίς του, στρέφεται
πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὦ τοῦ θαύματος! βλέπει... τὸν γαῖδαρόν, ὃν εἶχε προ-

Κατὰ σειράν.— Ὁ Κωνσταντῖνος Χαλκιαδῆς, Σπύρος Τζαβέλλης, Θεοδώρα Πικαλῆς, Ἐβγγγελία Ρουσσοῦ, Κωνστ. Σαβιδῆς.

μηθευθῆ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ θιάσου του, νὰ τὸν σπρώχνουν κακῶς κακῶς ἐσωθεν τῆς σκηνῆς.

— Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, εἶπεν, ἠγέρθη καὶ ἔσπευσε πρὸς τὸ δυστυχὲς ζῶον τὸ ὅποιον μετὰ πολλῶν βασάνων κατώρθωσέ νὰ φέρῃ πρὸς τὸ ἀντίθετον τῆς εἰσόδου του μέρος.

— Ἴδού, λάβετε, εἶπε, καὶ φύγετε πρὸς τὴν Αἴγυπτον... Ἀπειλεῖται ἡ ζωὴ τοῦ θείου βρέφους... φύγετε... ὦ! μὲ ἤκουσαν, ἐτοιμάζονται... ἡ Παρθένος Μαρία ἀνέρχεται πρώτη ἐπὶ τοῦ ὄνου... ὁ Ἰωσήφ τῆς δίδει τὸ βρέφος... ἐξέρχονται... φεύγουν... ἐφυγαν!

Γονυπετήσας δὲ κατόπιν καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Οὐρανὸν εἶπε:

— Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ὅτι μ' ἔλαμες νὰ σώσω τὸν υἱόν σου. Καὶ ἡ παράστασις ἔληξεν ἐν μέσῳ ζωηροτάτων χειροκροτημάτων!

Ἐξερχόμενος δ' Ἀνδρονόπουλος μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως τοῦ καφενείου, συνήτησε πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ κάποιον ὅστις ἐφαίνετο ὅτι ἀνυπομόνως τὸν περιέμενε.

— Ἄκουσε, κύριε Ἀνδρονόπουλε, τῷ λέγει, πολὺ καλὴ ἦταν ἡ παράστασις σου, ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ πολὺ μὴν τὴν ἐπαναλάβῃς, γιατί πρέπει νὰ ξέρῃς πῶς ἐμεῖς ἐδῶ δὲν τρώμε ἄχυρα...

— Περὶ αὐτοῦ ἤμην βεβαιοτάτος, φίλτατε κύριε, ἀπήγγησεν ὁ Ἀνδρονόπουλος... Ἄλλ' ἂν σεῖς δὲν τρώτε ἄχυρα, ἔπρεπε νὰ φάῃ ἀπὸ δαῖτα ὁ γάιδαρός μου καὶ... μὲ κατπλαθαίνετε πιστεύω...

ΝΙΚ. Γ. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΡΙΤΙΚΟΥΣ ΜΑΣ!

Ὁ συνεργάτης μᾶς κ. Ν. Λάσκαρης εἶχε γράψῃ πρὸ εἰκοσαετίας κωμῳδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Μαύρη Παρηγοριά», ἣτις κατ' ἐπανάληψιν παιχθεῖσα ὑπὸ σκηνῆς ἤρесе πολὺ, καίτοι οἱ κριτικαὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐραν: ὅτι ὁ συνεργάτης μᾶς ἔφθασέ μέχρις ὑπερβολῆς εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ χαρακτήρος τῆς «ἀπαρηγορήτου χήρας» του. Μετὰ παρέλευσιν, ἐν τούτοις, ὀλοκλήρου εἰκοσαετίας, τὰ πραγματὰ ἔρχονται νὰ δικαιώσωσιν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν συνεργάτην μᾶς, ὅστις, φαίνεται, παρὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν κριτικῶν, εἶχε πολὺ καλὰ μελετήσῃ τὴν «ἀπαρηγορητὴν χήρα» οἱ ὅποιες εἶναι παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ ἴδιες.

Ἴδου τὶ γράφει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἢ «Ἔστια» κατ' ἀντιπόκρισιν ἐκ Βιέννης:

BIENNE, 20 Ὀκτωβρίου.—Εἰς μίαν παλαιὰν κωμῳδίαν του, τὴν «Μαύρη Παρηγοριά», ὁ κ. Ν. Λάσκαρης παρουσιάζει κάποιαν ἀπαρηγορητὴν χήραν, ἢ ὅποια, διὰ νὰ μὴ λησμονῆ τὸ πένθος τῆς, περιστοιχίζεται μόνον ἀπὸ μαύρα πράγματα. Μαύρες κουρτίνες, μαύρα κάδρα, εἰκόνες τοῦ Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου, ἕνας χάρτης τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἕνα πιάνο, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἔχουν ἀφαιρεθῆ ὅλες οἱ ἀσπρὲς νότες καὶ ἔχουν μείνη οἱ μαύρες, μετὰ τὸ «Μαῦρο Γεμένι» καὶ τὸ «Μαῦρὸ εἶν' ἡ νύχτα» ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου... Ἴδου τὰ κυριώτερα τῶν ἐπιπέλων τῆς ἀτυχοῦς χήρας, ἢ ὅποια εἰς τὸ τραπέζι χρησιμοποιοῖ ἀποκλειστικῶς μαυρομάντικα μαχαιροπήρουνα, καὶ ἀπὸ τὸ καρπούζι, δὲν τρώγει παρὰ μόνον τοὺς μαύρους σπόρους.

Ὅπως ὅμως συμβαίνει συχνά, ἡ πραγματικότης ἐρχεται νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς φέρας τὰς ὑπερβολὰς. Αἱ ἰδιαιότητιαι τῆς φανταστικῆς χήρας ἦσαν ἀσφαλῶς ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἐκκεντρικότητας τῆς μακαρίτιδος κομῆσεως Ἄγγελος Φέρρι, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας διεξάγεται ἡδη ζωηρότατος δικαστικὸς ἀγὼν εἰς τὸ Γκράτς (Σ. Ἐ. πρωτεύουσαν τῆς Στυρίας).

Ἡ κόμησα Φέρρι, ἀποθανοῦσα εἰς τὸ Γκράτς τῷ 1919, εἶχεν ἀποκληρώσει τοὺς δύο συγγενεῖς τῆς, καὶ ἐκληροδότησεν ὅλην τὴν περιουσίαν τῆς (πύργους καὶ κτήματα, ἀξίας ὑπερκεατὸν ἑκατομμυρίων δραχμῶν), εἰς ἕνα Οὐγγρὸν κόμην. Ἡ διαθήκη ἐκείνη εἶχε συνταχθῆ ἐνώ-

πιον συμβολαιογράφου, πρὸ δωδεκαετίας, καὶ εἶχεν ὑπογραφή ὑπὸ 3 μαρτύρων. Οἱ συγγενεῖς ὁμῶς, ἐσχυρίζονται τώρα, ὅτι αἱ ὑπογραφαὶ τῶν 3 μαρτύρων εἶνε μὲ τρία διαφορετικὰ μελάνια—ἄρα ὑποπτοὶ νοθείας— καὶ ὅτι ὁ τρίτος ἐξ αὐτῶν, Καθόρνα ὀνόματι, ἀποθανὼν πρὸ δύο ἐτῶν, ἦτο ἀνισόρροπος. Πρὸ πάντων, ὁμῶς, οἱ ἀποκληρωθέντες συγγενεῖς ζητοῦν νὰ ἀποδείξουν, ὅτι καὶ ἡ ἰδία ἡ κόμησά ἦτο παράφρων πολὺ πρὶν συντάξῃ τὴν διαθήκην της.

Κόρη ἐνὸς ζαπλοῦτου τραπέζιτου, συγγενεῦτος μὲ τὴν οἰκογένειαν Ρότσιλδ, ἡ μακαρίτις εἶχε νυμφευθῆ τὸν Ἰταλὸν κόμητὰ Φέρρι. Τὸν ἐχώρισεν ὁμῶς εἰς ἡλικίαν 58 ἐτῶν καὶ ἐκτοτε ἡ ἐκκεντρικότης της ἠῤ-ξησέ σημαντικῶς. Ἐγκατεστάθη εἰς τὸν πύργον τὸ Γκρατς πύργον της, καί, πενθοῦσα τὴν χαμένην εὐτυχίαν της, προσεπάθει νὰ βλέπῃ τὰ πάντα μαῦρα καὶ σκοτεινά. Ἐντὶνετο εἰς τὰ μαῦρα, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, εἶχε κατέκλειστα ὅλα τὰ παράθυρα τοῦ πύργου, καὶ ἐν γένει δὲν ἠνείχετο γύρω της ἀνοιχτόχρωμα πράγματα. Διὰ νὰ μὴ βλέπῃ οὐδὲ κἄν ἀπὸ τὰ κλειστά παραθυρόφωλα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἐκοιμάτο καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ἐξύπνα μόνον ὅταν ἦτο πλέον θεοσκότεινα. Οὐδέποτε ἐξήρχετο τῆς κατοικίας της καί... δὲν ἤλλαξεν ἡ σπανιότητα τὰ ἀσπρόρουχά της, ἡ μπουγάδα τῶν ὀπίων ἐγένετο τελετουργικῶς, ὡς εἶδος παραδόξου ἱεροτελεστίας.

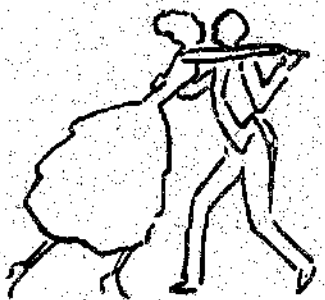
Μολονότι ἦτο καθ' ὑπερβολὴν φιλόργυρος, ἐξώθευε προθύμως τεράστια ποσὰ διὰ τὴν ἀγορὰν μαύρων γάτων, μαύρων κύκνων καὶ τῶν ἔτι σπανιωτέρων μαύρων παγωγιῶν, ποὺ ἔτρεφε μόνη της. Εἰς τὸ τραπέζι ἔπινε πάντοτε μαῦρα κρασί καὶ ἔτρωγε μαῦρο ψωμί. Ἐπειδὴ δὲ εὗρισκε δυσκόλως μαῦρα σταφύλια, εἶχεν ἐγκαταστήσει ἰδιαιτέρον θερμικήπιον διὰ τὴν καθ' ὅλην τὸ ἔτος παραγωγὴν των. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ οἱ ὑπηρέται της ὅλοι, μὴδὲ τοῦ μαγαζιέρου ἐξαιρουμένου, ἦσαν κατὰμυρα ντυμένοι, ὡς νεκροθάπται.

Τόση ἦτο ἡ ἀπέχθεια τῆς κομῆσός της πρὸς τὸ λευκόν, ὥστε τὸν χειμῶνα, ὅταν ἐχίονιζε, διέτασσε καὶ ἐχυναν κάρρα δλάκληρα στίκτης, διὰ νὰ σκεπάζεται τὸ πρὸ τοῦ πύργου στρωμένον χιόνι. Οἱ ἐπισκέπται της ἐγένοντο δεκτοὶ μόνον τὴν νύκτα (ἀπὸ τῆς 9ης ἑσπερινῆς μέχρι τοῦ λυκαυγοῦς) καὶ ἡ διαθήκη, ἡ ὁποία προστάλλεται ἡδὴ ὑπὸ τῶν συγγενῶν, εἶχε συντάχῃ καὶ αὐτὴ διαρκούσης τῆς νυκτός.

Εἰς τὴν κωμῶδιαν τοῦ κ. Λάσκαρα, ἡ μαύρη χήρα ἐρωτεύεται εἰς τὸ τέλος τὸν Γιουσόφ, ἕνα ἀράπην, τὸν ὁποῖον, χάριν πληρεστέρου πένθους, εἶχε προσλάβει ὡς ὑπηρέτην της. Καὶ σπεύδει νὰ ἀλληλοαπαχθῇ μὲ αὐτόν, ἐνθ' ἵππτει ἡ ἀύλαα. Ἡ ἐκκεντρικὴ ὁμῶς ζωντοχήρα τοῦ Γκρατς δὲν ἐπρόλαβε νὰ γνωρίσῃ τὸν μοιραῖον ἀράπην. Ἄντ' αὐτοῦ, τὴν ἀνῆρπασεν ὁ μαῦρος Χάρος.

Z.

Διὰ πᾶσαν δι' Αἴγυπτον καὶ Σουδάν πληροφορίαν ἀποτείνεσθε πρὸς τὸν κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ Α. ΙΩΑΝΝΟΥ 8 Rue Sidi Météually 8 Alexandrie.

ΝΕΝΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

Δὲν ἐπέμεινα ὡς τότε σχετικὰ μὲ τὸ γερμανικὸ θέατρο παρὰ γιὰ τίς τεχνικὰς τῶν σκηρικῶν προσόδους καὶ τὴ μοναδική του ἀγαθότητα. Ἐπορεύσθ' ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν τὴν ἐκτίμησιν καὶ γιὰ αὐτὴν βέβαια, εἶνε ἡ πρῶτη ἔργη κάθε θεατρικοῦ ὁργανισμοῦ καὶ γιὰ τὴν ἔπαινον νὰ νομιστῇ ἀπ' ἄλλους δὲν τὸ ἐξέρινη τὸ γερμ. θέατρο, πῶς τὸ θέατρο αὐτὸ δὲν εἶνε παρὰ μιὰ τοῖσιν, καλοκουργημένη μηχανή... Ἀρχιζῶντας, ἔξαφνα, ἀπὸ μιὰ ῥιζοσπαστικὴν τῆς κλασσικῆς σκηρικῆς ἐποχῆς τοῦ παθητικοῦ καὶ τῶν χορηγῶν τῶν, τῶν κατακλιστικῶν, τῶν περιστεροφρόνων μιαιῶν καὶ τῶν δομητικῶν ἐξόδων καὶ ἀγγίζοντας λίγο—σαν πολὺ γνωστὸ μας—τὸ μεσορῆγμα τῆς ναυτοκρατορικῆς ἐποχῆς, ἰδίας διαλέχτου, κοιτισμοῦ καὶ χειρῶν εἰς παρτελοποιήσεις, νὰ μὴ λήσῃσι ἀλλοῦ, ὅσο τὸ δυνατὸν, γιὰ τὴ μεταναστευτικὴν ἐποχὴν ποὺ ἄρχισε νὰ τοῦ δίνει πίσω τοῦ θεατροῦ τὰ δικαιώματά του, παγκοσμιοποιήσας ἀπὸ τὸ φιλολογικὸν ὀνομαστικόν.—Νὰ γερμῶν πολλὰ π. γ. γιὰ τὴ σημασίαν ποὺ εἶχε ἀποκτήσῃ ἡ ἁρμονία τοῦ σθenoῦ μὲ τὴν νέα κατευθύνσιν, τοῦ σθenoῦ τῆς βλῆς σκηρικῆς ἐμφάνσεως, φωνῆς καὶ κίνησης, οὐθμοῦ καὶ ἀρχιτεκτονικῆς τῆς σκηρικῆς δράσεως, χροῦματος καὶ χώρου σκηρικῶν, κτλ.—γιὰ τὴν παραδοχὴν, κατὰ, ἰδιαιτέρας σκηρικῆς ἀντιθέσεως γιὰ κάθε ἔργον,—γιὰ τὸ ὀπλιζῆσθαι, τοῦ σκηρικοῦ διάμοσιον καὶ γενικὰ τοῦ ἔλου σκηρικοῦ καλλιτεχνήματος... Πράματα ὅχι καινοῦρια γιὰ τὸ γερμ. θέατρο ποὺ ἀπὸ τὰ πρῶτα προσέφερε τὸ ἔδαφός του γιὰ τὴν καλλιέργειάν των· πράματα ποὺ ἔχον γίνεαι προπολλὸν ἐδῶ ἀντιστοιχούμενοι νόμοι βασισμένοι εἰς τόσο πλατὺν ἔδαφος καὶ ἐμπιστευμένοι εἰς γερὰ χεῖρα. Καὶ γι' αὐτὸ χωρὶς ἐμπειροσῆ, καὶ γι' αὐτὸ, ὅπως εἶνε γνωστὸν, παραδειγματικὰ γιὰ ἔλο τὸ διεθνὲς θέατρο ἐδῶ καὶ εἰκοσιπέντε χρόνα.

Μὰ, ὅπως καὶ ἄλλοι γράφομε, χωρὶς ζωντανὰ παραδείγματα δὲ αὐτὰ δὲν εἶνε παρὰ λόγια, λόγια, λόγια. Καὶ μόνο ἀπὸ λόγια τὸ θέατρο δὲν πέγει. Τῇ στιγμῇ μάλιστα, ποὺ γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐξέλιξιν τοῦ θεατροῦ μας τὸ λόγο πρὶν ἀπ' ὅλους τίς Ἑυρώπης τὸν εἶχε ἡ ρωμαϊκὴ ψυχὴ.

Γι' αὐτὰ ὅλα ἐγὼ περιορίζομαι καὶ νὰ περιορίζομαι ὁ ἑαῖνα ποὺ ἀνεύρηται καὶ χωρὶς τὰ ζωντανὰ παραδείγματα—ὅσο δὲν ὑπάρχοντες—νὰ προσέξει τὸ θέατρον μας μὲ ἄμωσ ἔπος καὶ πρακτικὸν ὄφελος.

Καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη στὴ σχετικὴ παραλήρησιν τῶν «Παρασκηνίων», δὲ συμφορῶν μ' ἕνα ἀπὸ ἑσπεριῶν, μόνο τῶν γερμ. ὀπίων τῶν θεατρικῶν καὶ μάλιστα ἐκείνων ἐξέχωρα ποὺ ἀξίζουν νὰ περάσουν τὰ σύνορα τοῦ τόπου τους.

— Ἡ ἀγάσῃ τοῦ μάρκου εἶχε δώσει μιὰ νέα ὄψη σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς γερμ. ζωῆς καὶ μάλιστα καὶ εἰς τὸ θέατρο. Ἡ σκηρὴ ἐναθροίσκει ἰδίαιτα τῆς ποὺ ὡς πᾶσαν συνεχῶς ἢ μὴ, μέγατε ἀλλὰ σὺν ἐξωτερικῶν καὶ ἄλλων σκηνωτογράφοι. Ὁ Κρόντς, ὁ Κλόσφελ, ὁ Μπίσσοφ, ὁ Μόισσι, ὁ Γιάννικς, ὁ Αντλαμπερ, ἡ Dürrensch, ἡ Μπέγγε-κρε, ἡ Φάιν, ἡ Ὁρσκα, ἐναθροίζονται ἐδῶ μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μείνουν. Ἡ τελευταία, ἡ Ὁρσκα, ἡ τρωμερὴ ζωντανεύσιν τῆς Σαλώμης, ἀπὸ τῆς Βιέννης πέρασε εἰς Φρανκφούρτην νὰ γάρβει εἰς Βερολίνο ἀργότερα. Καὶ κατὰ μὲ τοὺς ἄλλους ἐναθροίσις καὶ ὁ μεγάλος δάσκαλος τοῦ παγκόσμιου θεατροῦ, ὁ πολὺς Ράινχαρτ. Ἡ χειμωνιάτικη περίοδος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 1η τοῦ Σεπτεμβρίου, μὰ καθ' αὐτὸν τόπον μόλις μπαίνει εἰς τὴν ζύμωσιν ποὺ θὰ τῆς δώσει μορφήν.

— Φέτος ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία ἐπέφερε ὥστε μόνο εἰς Βερολίνο ν' ἀνοίξουνε τρία νέα θέατρα μὲ σκοποὺς σοβαροῦς. Ἡ «Σκηρὴ-Γκαίτε» ποὺ ἀνοίξει προχθὲς μὲ τοῦ πατρῶνά της τὴ «Νόθη θυγατέρα», τὸ «Αρματικὸν θέατρο» καὶ ἡ «Κωμῶδι». Τὴν καλλιτεχνικὴν διεύθυνσιν τοῦ τελευταίου (νεώχριστου) μαζί μὲ τὴν διεύθυνσιν τῶν «Deutsches Theater» καὶ «Kammerspiele» τὴν εἶχε ἀναλάβει ὁ Ράινχαρτ. Αὐτοῦ θὰ μᾶς δώσει τὰ διαλεκτὰ του.

— Ἄγιος μόλις τὴν περασμένη βδομάδα νὰ φαίνεται εἰς τὸ «Deutsches Theater» μὲ τὴν «Ἁγία Ἰωάννα» τοῦ Σόου, ἕνα δράμα εἰς ἔξη εἰκόνας καὶ ἕνα ἐπιλόγιον. Μὲ τὸ δράμα τοῦτο ὁ Σόου εἶχε μὴ σὲ μιὰ νέα περίοδον δημιουργίας. Ὅπως καὶ πρὶν, ἀπὸ ἕνα κομμάτι ἱστορίας εἶχε βγάλει τὸ ἀνθρώπινο δοῦν καὶ ὅπως ὁ Σόου ἔχει νὰ τὸ κάνει ὄχι ἐδῶ ὁ αἰώνιος εἰρῶνας τοῦ «Καίσαρος καὶ τῆς Κλεοπάτρας» σὺνταξιν. Συναθροίσκομε σ' αὐτὸ τὸ δράμα τῆς Jeanne d' Arc τὸν περιγελαστὴ Σόου ποὺ ἀλλοῦς θάταν κρῖμα. Μὰ ποὺ καὶ ποὺ, σὰ φρωτιστικὴς ἀσπραπές, ἀρτίζει τὴν εἰρῶνιαν του νὰ φαίνεται, φροντίζοντας γενικὰ ἢ δραματικῶς τὴν δράσιν μὴν πέσει εἰς στέγνια. Πάντως,

ΜΑΞΙΜ ΓΙΝΧΑΡΤ
Συγγραφεὺς τοῦ Καλλιτ. Ε. Γκαίτε
θάταν κρῖμα. Μὰ ποὺ καὶ ποὺ, σὰ φρωτιστικὴς ἀσπραπές, ἀρτίζει τὴν εἰρῶνιαν του νὰ φαίνεται, φροντίζοντας γενικὰ ἢ δραματικῶς τὴν δράσιν μὴν πέσει εἰς στέγνια.

δπως εδω, πουνθενά άλλου δε νοιάθει κανείς μέσα από την ιστορική εικόνα τόσο να βγαίνει το μεταρρυθμιστικό σοβαρό που πάντα, στο βάθος του, δεν είναι παρά η εμφάνιση της σκεπτικιστικής εικόνας του συγγραφέα των «Ηρώων». Είναι ο πόλεμος της ισχυρής καθολικής Ιεραρχίας ενάντια στο ίδιοφρονε μα ελθμονο άτομο αυτό που με γεγονότα φαντασμαγορικής προέλευσης έχει πισώσει μέσα στο έργο του. Κι αυτό το άτομο είναι ένα παιδί άπομη και μια γυναίκα. Απέχουμε εδω από το ρομαντικό κόσμο της «Παρθένας της Ορλεάνης» του Σίλλερ. Ο άνθρωποποίησης-σχετικιστής, ο λεπτός αναλυτής ψυχολόγος και ο ψυχογνώστης του μεσαίωνα ενώθηκαν με το λεπτό άνθρωπο της Σκηνης και τον ξυπόλο διαλογολόγο για να δώσουν και ξεχωριστό.

Μ' αυτόν έχει ενωθεί η σκηνοθετική τέχνη και η παραστατική δύναμη της φαντασίας ενός Μάξ Ράινχαρντ. Καιρός που η στερήθηκε το Βερολίνο. Το βλέπουμε στην πρώτη του εμφάνιση: ο Ράινχαρντ ήρθε με τη βεβαιότητα πως γυρνώντας στη Γερμανία θα ξαναδιδάμνε. Με γερά θεατρικά στοιχεία και βοηθημένους από τη σκηνογραφική δύναμη του βιεννέζου Σιρόους μας δίνει σκηνές πάλι που η δική του θεατρική άδραση τις έχει ζωηρανέψει και το δικό του χέρι, που τόσο λεπτά ξέρει να δίνει ως τις τελευταίες λεπτομέρειες, τις χρωμάτισε. Αρχιτέχτονας της σκηνης πλοκής και της δραματικής δράσης έχτισε το θεατρικό του καλλιτέχνημα πάλι γεμάτο ρυθμό και ζωή. Το κατακόρυφο-εδώ της σκηνοθετικής του μεγαλοφυίας ήταν το δικαστήριο της Ιερής Εξέτασης της εχτης εικόνας. Η ρύθμιση εδω της κάθε σκηνης και της άλλης εικόνας και η τόση θεατρική ζωντάνια του κάθε δραματικού χαρακτήρα, ξεχωρα και στο πάρε-δός συνανταζύ τους, ανέβασαν την ένταση του ενδιαφέροντος και την καλλιτεχνική θεατρική απόλαση πάνω από κάθε προσδοκία.

Και πόσο συγκινητικά επιβλητικό ήταν στην άμελειστική του πάλι με τους ρουινιζήδες, τους γεμάτους τωφή αυτόσπεοίθηση άνδρες, το εύκολολύστο, παιδικά λιγρό γυναικείο πλάσμα! Η «ήρωική παρθένα», που μόνο στην αυση δώτερη της πλοκή βασίζεται για να παλέψει ενάντια σε απειλές και σε βίες! Η «Ελισάβετ Μπέργκνερ»! Η ξεχωριστή τούτη βερολινέζα θεατρίνα που ξέρει και δημιουργεί τον κάθε της ρόλο με τόσο ανθρώπινο μα και μαζί με τόση προσωπικότητα! Δεν κάνω κριτική κι ούτε τα λόγια από τόσο μακρυνά μπορούν να μεταδώσουν την «Αγία Ιωάννα» ή τη «Δι Τζούλια» της Μπέργκνερ. Αναφέρω τδύομα της μόνο για όσους δεν την είδαν ή τύχει να τη δούν.

Το έργο και στην Αγγλία και στην Αμερική είχε μεγάλη επιτυχία. Ο Σόου αντι-πρόσωπένηκε δεν μπόρεσε νάρθει στην «πρώτη» που τον είχε προσκαλέσει ο Ράινχαρντ.

— Από το Σελτέβον που άνοιξε το «Δραματικό Θέατρο», ως τόρα παρουσίασε πολύ λίγα κομμάτια. Τις πιότερες πόρες του τις έχει ανοίξει στους νέους. Και η νέα δραματική παραγωγή της Γερμανίας, που γενικά χαρακτηρίζεται ως εξπρεσιονιστική—λέξη ξξωτική παιά, άδικα, από τους παρεξηγημένους δοισμούς που της δώσανε άδμνη και στη ζωγραφική—αξίζει ξεχωρα να προσεχτεί. Δε θα τη μελετήσουμε βέβαια εδω κι ούτε βλέπω το λόγο, μα ούτε είναι και δουλιά μας αυτό. Τη δείχνω μόνο πέρνοντας τα λόγια κάποιου γάλλου κριτικού, του Henri Hertz, για δείγμα: «Il y a six mois, je ne connaissais pas Fred Antoine Angermayer, * je ne connaissais pas Georges Kaiser, je connaissais peu l'expressionnisme. L'Art n'a pas eu de complice dans mon coeur. Je puis me flatter de l'entier dégage-ment de mon jugement. C'est l'oeuvre elle même qui me plaît et que j'aime. Que cherchons-nous par de là les lourds nuages? Chacun cherche l'allègement de sa peine, où il est, autour de lui. Or, ce que je cherche en France, ce que j'y trouve quelquefois, voici que je l'ai trouvé aussi en Allemagne. En France, certaines opinions incluent à considérer les hautaines créations de l'expressionnisme comme marquant un sombre repliement scolastique de l'âme poétique allemande, hors de tout contact avec le dehors. «Raumsturz» venant après les oeuvres de G. Kaiser, prouve le contraire. C'est à un élan magnanime vers les songes les plus vastes, les mieux faits pour être noués entre tous les peuples et toutes les races, qu'il nous convie. Et la sobriété contractée de son style a prise au loin, cause à l'esprit étranger de spontanés saisissements. Ajouterai-je, après avoir fréquenté les écrivains expressionnistes, que s'il est, en Europe, à l'heure actuelle, des hommes, méprisants des reclusions et des soupçons, récusant les ambitions étroites et jalouses, ce sont bien ceux-là?»

Στα παραπάνω δυο δνδματα δάπαρετε να προστεθούν κι άλλα άρχειά, όπως τα ονόματα του Χαζενμύλεβερ, του Τάλλερ, του Στέρχαϊμ κ. ά. Μα μήπως ξέρουμε άρκειά ως είναι και τη χειωνή γεμμ. δραμ. παραγωγή—άρχιζοντας από το Βέντενιερ, πέρνοντας στο Χάουπτιμαν και φτάνοντας ως τους άρσους κατόπι άσ' αυτόν;

—Το «Δρ. Θέατρο» άνοιξε με το «Gilles & Jeanne» του I. Κάιζερ. Ο Gilles de Rais που τον σκεπάζει ένα φλόγιο σιέπασμα αιμάτινης παράδοσης είναι το κέντρο του έργου. Ενδιαφέρουσα ή πλοκή του: Ο Gilles αγαπά την Ιωάννα κι από άγαπη κι αυτήν βάζει στη διάθεση του βασιλιά το στρατό του. Με το στρατό του ή Ιωάννα νικά και λειπεί ή παρθένα δε θέλει να του διντεί, στη δεύτερη μάχη ο Gilles την άφινει μόνη. Κι αυτός είναι κατόπι που τη φέρνει ως την αυρά. Ομως ή άγάπη του

* Ο συγγραφέας του «Raumsturz», του έργου που έγινε ή άφορμή του άρθρου του γάλλου κριτικού.

για δαύτην κι ή άπόγνωση του τον τραβάν από φρόνο σε φρόνο μετά το θάνατό της. Ο άλχημιστής, που κι αυτόν κιντάζει χουσόφι να βρει, που βλέπει κι αυτός την άπορρή του να άπειλιέται από τη λύσσα του Gilles για την Ιωάννα, του φέρνει το κορίτσι που θα τον κάνει να ξεχάσει την παρθένα. Το κορίτσι αυτό ο Gilles μέσα στην τρελλή του άπογοήτευση το σκοτώνει. Έτσι άλη ή δράση κορυφώνεται σε μια δεύτερη διαδικασία, όπου ή εμφάνιση της Ιωάννας κάνει το Gilles να δμολογήσει έκσεινο που ως τόρα άρνιότανε—τα έγκλήματά του.

Η ψυχολογία του έργου τόσο λεπτή και τόσο πλούσια, εν και τοδ λείπει πολύ από την πειστικότητα που χρειάζεται, ακαθώς και ή πλαστικότητα των δραματικών εικόνων κάνει το έργο έκμεταλλέγνιο πολύ για τη Σκηνη μ' άλη την άνοικονόμετη στο τέλος διδασκαλία του συγγραφέα για το άνθρωπο.

Αυστηρός ο σκηνοθέτης δεν μπόρεσε να βγάλει από τα στοιχεία που βάλθηκαν στη διάθεση του όλο έκσεινο που ένας άλλος, ένας Χάινρις Μάρτιν ή ένας Φίλιπ θα μπορούσε να βγάλει. Και δεν ήταν άδραση, έφροντας να κάνει με καλλιτέχνες όχι εύκαταρρόντους και ιδιαίτερα με το Ντιτερό (που είναι κι ο διευθυντής του θεάτρου), το δημιουργό του Gilles. Ένδιαφερο πολύ παρουσίας κι ο Poelzigς ένας από τους καλλιτέχνες γερμανούς σκηνογράφους. Όπως κι αν είναι, μια καλλιτεχνική θεατρική βραδιά ξεχωρη.

— Στο «Schauspielhaus», στο πρώτο κρατικό (γιατι κρατικό είναι) και το «Schil-

Από το έργο «Gilles et Jeanne» Οι ηθοποιοί W. Dierle (Gilly) και Th. Loos (Άλχημιστής).

ler-theater») δραμ. Θέατρο του Βερολίνου, ή «Τριλογία του Βαλλενστάϊν». Σε τρεις ώρες τα δυο πρώτα μέρη της τριλογίας, «Το στρατόπεδο» και «Οι Πικολέμνοι» και σε μια δεύτερη παράσταση το τρίτο μέρος, «Ο θάνατος του Βαλλενστάϊν». Πρέπει να δμολογήσει κανείς πως αυτό που κατόρθωσε ο πρώτος σκηνοθέτης και διευθυντής των δυο κρατικών θεάτρων Γίσονερ δεν είναι μικρό: Κατάφερε να χωρέσει τα δυο μέρη του άριστου έργου του Σίλλερ σε μια θεατρική βραδιά χωρίς ή άπαραίτητη άβραία σίγην να κάνει κόπο έκμνη και στον πειά άπαιτητικό φιλολογοισμό. Μα ως σημειωθεί πως εδω δεν πρόκειται για τριλογία, τουλάχιστον κατά την έννοια της άρχαίας έλλ. τριλογίας, παρ' για ένα δραμ. έργο διαιρεμένο σε τρία μέρη. Αυτός είν' ο λόγος που το έργο θάλαρε, και μπορούσε, να χωρέσει σε μια θεατρ. βραδιά. Η κριτική τόσο για τη σκηνοθέτηση όσο και για την ήπόκρση μιλήσε με πολλή ένθουσιασμό. Και με δικιο, μολονότι εδω ο Γίσονερ, που με το στιλιζόρισμα του «Φόουστ» πέρου είχε βγει κάπως από τα όρια, μας ξάφνισε αυτή τη φορά με την ιστορική πισότητα κοστούμιων και τύπων, πισότητα ήπερβολική κι ένοχλητική μπορεί να πει κανείς. Μα μέσα στο σκηνηκό και στο κοστούμι και κυρίως στο πρώτο μέρος, στο «Στρατόπεδο», ιδομένο με μάτια Ρέμπραντ, άπάνω στο φτωχό «σαϊνδ», ζωή δλόκληρη δεγιά, μια ζωή που χωρίς να της λείπει ρεαλισμός δείχνει το μεγάλο ταλέντο του Γίσονερ να βγάξει στο φως τα έσω-τατα κάθε δραματικού κομματιού και να δίνει σκηνές και σύνολο τόσο άρχιτεχνηκά! Ο Κράους που ξετύλιξε δύναμη μεγάλη, ως Βαλλενστάϊν, αντίληψης και άπόδο-

σης, ως εμφάνιση θάλας και ως δέν ήταν στη θέση του. Πολύ «επείγουσα» και πολύ μοντέρνος Γκενεράλισμος. "Όλοι οι καλλιτέχνες της «τριλογίας» μας έδωσαν ένα σι- νολο δραμ. χαρακτήρων πολύ καλό.

— Μερικά αξιοσημείωτα ακόμη με δυο λόγια: Η παράσταση π. χ. στο ίδιο θέα- τρού της «Μήδειας» του Γκριλπαρτσερ. Παράσταση που θα μας απασκολοποιήσει ιδιαίτερα αν δεν πρόκειται να επανέλθει ή αν είχαμε εδώ περισσότερο χώρο. Μα ή βραδεία, που «λο κ'» επαναλαμβάνεται με τη Gerda Müller για ηρώνα και τον Χάιντς Μαρτίν για σκηνοθέτη, αυτόν που με τόση γλυκειά μουσικοπάθεια θάλαγες και τόση φινιέτα καταγράφεται με κάθε δραμ. κομμάτι αξίζει τουλάχιστο να αναφερθεί. Μια δραματουργική ανέγερση αναφορικά με τη σκηνοθέτηση που την επιτυχία της το έργο, τη χρωστάει στο Χάιντς Μαρτίν είνε η έννοια του χώρου. Η δραματουργική διαμόρφωση των σκηνών όπως γίνεται επιρροή της δράση ολοκληρωμένη στο «προσώπιο μόνο του παλατιού του Κρό- ντια»: "Ετσι πετυχαίνεται όχι μόνο η ταχτική σκηνοθετική οικονομία παρά και η γλυ- γορη διαδοχή των εικόνων, απαραίτητη για την ψυχολογία του έργου.

— Άποψη μία επανάλειψη στον Κλόπερ μας δίνει μία δημοσιογραφία ιδιοφυίας είνε η επανάλειψη του «Μιχαήλ Κρόμπερ», (που «είδησθη εν παρόδω», θα μπορούσε ή Σαγή μας να του δώσει θέση δίπλα π. χ. στο «Χορευτή της Κυρίας» χωρίς ή κυρία αυτή να χάσει από την υπόληψή της). Είνε από τα τελευταία του Χάουπτιμαν. Δό- θηκε πένου στο «Jessingtheater» με τον ίδιο τον Κλόπερ. Φέτος στο «Deuts- ches theater» για την επιτυχία του έχει κλειδοδοτήσει όχι μόνο με την επιτυχή δια- νομή και την καλλιτεχνική σκηνοθέτηση παρά και με το ότι ο ίδιος ο Κλόπερ πρόδωσε ανελέως στο Μιχαήλ Κρόμπερ τον τίτλο «Ώστε να τον πληρώσει στην τελειότητα».

— Άλλα έργα για την ώρα παλιά και νεότερα στα προγράμματα των θεάτρων του Βερολίνου είνε ο «Φάουστ», ο «Παρ Ιλντ», «Φούρμαν Χένσελ» του Χάουπτιμαν, «Τάσσο» «Μαρία Στούαρτ», τρία μονόπρακτα του Γόττ, συγγραφέα και θεατρίνου, «Ερβίκος XIV» και «Η παρά» του Σχρίνγκερ, «Ιδεώδεις σύζυγος» με τη Duriex, «Ο μουσικός δρόμος» του Σνίτσλερ με το Μπάσερμαν, «Tolkening» του Μπρόστ, «Η νεκρή μέρα» του Μπάρολκ κ. δ.

— Ανάλογη ή θεατρική κίνηση των επίλοπων γεωμ. θεατρ. κέντρων που άμεσα τους ξεχωρίζουν ή Φρανκφούρτη, το Άμβουργο, το Ντούσελτορν, το Μόναχο, ή Λόδση και ή Βαϊμάρη.

— Στις 23 του Σεπτεμβρη το μέλος του «Burgtheater» της Βιέν- νης, ο ηθοποιός Κόρβιλλος Dachler, 23 χρονών, σκοτώθηκε γιατί παί- ζοντας το ρόλο του Ανάριον στο «Βασίλειά των Άλλεων» του Raimund αάσιος, στάθηκε για λίγο μη μπορόντας να προχωρήσει στο ρόλο του που δεν ήταν και δικός του αφού είχε αντικαταστήσει εκείνο το βράδυ κάποιον συνάδερφο. Το κοινό δεν τ' αντιλήφθηκε, ο διευθυντής του κι' οι συνάδερφοί του, τον παρηγορήσανε όσο αδερφικά μπορούσαν. Την ίδια βραδιά στο καμαρίνι του σκοτώθηκε. Τον σκότωσε ή βραδεία συναισθηση της είντης και ή φανατική του αγάπη για την Τέχνη...

— Η Βουλγαρική Κυβέρνηση ανέθεσε στον αρχιτέχνονα του δημοτικού θεάτρου της Duisburg, καθηγητή μηχ. Martin Dül- fer το χτίσιμο του βουλγ. εθνικού θεάτρου που είχε και τε- λευταία.

Από τους δυο τελευταίους παραγράφους ο πρώτος άπεριγράφεται στους νέους, έμψυ- χους μας, του έλλ. θεάτρου κι' ο δεύτερος χαρακτηρίζεται στην Ελληνική Κυβέρνηση. Βερολίνο, 22 X 24.

M. ΚΟΥΝΕΛΑΚΗΣ

ΚΥΡΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΧΕΤΕ ΚΑΘΗΚΟΝ ΝΑ ΦΡΟΝΤΙΣΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΝ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΧΕΤΕ ΚΑΘΗΚΟΝ

ΝΑ ΦΡΟΝΤΙΣΕΤΕ ΝΑ ΣΤΑΛΟΥΝ ΝΕΕΣ ΚΑΙ

ΝΕΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΝΑ ΣΠΟΥΔΑΣΟΥΝ

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΙ ΚΙ' ΑΓΝΩΣΤΟΙ

Υπό Β. Α. Μ.

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΗΛΙΑ ΚΟΥΒΑΤΟ

"Όχι μονάχ' άφτη την εποχή, όχι μονάχα σ' άφτό τον τόπο, μα παντού, σε κάθε εποχή, υπάρχουν οι άγνωστοι κι' οι παραγνωρισμένοι κι' οι άνθρωποι που τους γνωρίσανε από κοντά ή κι' όχι, και που τους ξεχάσανε, είτε πολυέχσανε μαζί τους είτε όχι. Κι' άφτους τους άγνωστους και τους παραγνωρισμένους δεν πρέπει να τους λυπόμαστε γιατί δε δοξάζονται, μα γιατί μη έχοντας τα μέσα της ζωής, χάνουν και τη ζωή τους, που απ' άφτηνε θα όφελιόντουσαν. χιλιοί δυο άνθρωποι.

Κ' είναι ζωές αυτές που ζούνε παντο- τεινά και κάθε στιγμή, με πόνο, κι' όταν άκμή λείπει γύρω τους ή φτώχεια κι' ή κακομοιριά, κι' ο λόγος γιατί διψά ή ψυχή τους την τελειοποίηση των πάντων.

Είναι ζωές που ζούνε κρυφά απ' το Θεό, είναι ζωές που στερούνται και το ψωμί για να μη σκίψουν στη σκληριά του κάθε τύραννου και και του κάθε βλάκα.

"Όλα τ' άρνοθούνται χωρίς καμιά έλπίδα ήσυχίας μα ούτε κι' όνειρου, άφτες που γι' όλα κάθε στιγμή πάσχουν.

Η ελεύθερη ψυχή τους γέρνει καταπονεμένη και ποτέ δε ζητάει έλεος απ' τους άναίεθτους.

"Άλλες απ' άφτες άφίνουν έργο που χάνεται ή που σε χρόνια αναγνωρίζεται, άλλες απ' άφτες δεν άφίνουν ούτε σημάδι.

"Όλα λές γίνονται έπίτηδες για να μη χαρούνε ούτε μια στιγμή.

Καμιά νοσταλγία και κανένας πόθος δεν τις όφελει όταν πεθάνουν. Κι' όταν ζούνε σε πεθαμένες καμιά φορά τις ξεθάβει κανένας όνειροπόλος. Πολλές είν' αυτές τις μεγάλες ζωές, χάνουν έργα μέτρια, κι' ο λόγος γιατί αίσθάνονται πολύ. "Άλλες πληρώνουν ζωές στην έξαψη τους άπάνω, θαρρώντας πως με τούτο σκοτώνουν όλο το κακό — γιατί όλα στα αίσθάνονται είν' άληθινά — άλλες πληρώνονται απ' το κλάμμα τους, κι' άλλες σκοτώνονται γιατί άηδίζονται να βλέπουν την κακία και τη βλακεία, κι' άλλες άντίζουν σ' ελ' άφτα και ζούν περιγελάοντας την άσκήμια.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ

"Ένας άνθρωπος κακιοτυμένος — σκυφτός — που και με καλά ρούχα παλι φάνετα κακιοτυμένος.

Σοφός χωρίς ποτέ να γράφει.

"Ένας άθρωπος που ο κόσμος δεν τον τραβάει και σκυμμένος μόνος, και μ' άλλους μόνος, με μορφή τρελλού, με μάτια άπλανη άν και πολύ μαύρα, κάθεται στις ταβέρνες, όπως λέγει και λαχίζει πάντα να καταπονέται καθημενός για να μην άσκημοαθήσει ο πλάγιός του, ο ξένος ή κι' ο άχρήστος.

"Ένας άθρωπος που μιλά σπάνια και που όταν μιλά λέει λόγια σοφά μα που τάζει. "Ένας άθρωπος — ένα θαύμα — να ο Άντώνης Μουσουρής!

Μας φάνετ' εύκολο να γίνουμε, σάν κι' αυτόν ή σάν κανένα όμοίό του, άμα δια- βασμένο τον ζούμε, κι' ο λόγος, γιατί ο έγωισμός θαρρεί πως είναι ικανός για όλα, γιαφτό πολλές φορές τον βλέπουμε όλα να τα περιφρονεί γιατί όλα νομίζει πως τάζει.

"Ένας άθρωπος που μπορεί όλα να τα κάνει, γιατί ο σοφός είναι ικανός για όλα τα κακά — φαντάσου τι μπορεί για τον παρά να κάνει άμα θέλει — ενώ ο κακός δεν είναι ικανός ούτε για το παραμικρότερο καλό, ένας άθρωπος, που όλα τ' άσκημα τά περιφρονεί: Να ο Άντώνης Μουσουρής.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

"Εργάτης άγράμματος, που το Χριστό, το Σαίξπηρ και τον Σοπενχάουερ τους παίξει μέσα στα πάντα δάχτυλά του. Ένας έργατης όλο ζωή, λεβέντης κι' άρατος και νέας και σοφός: Να ο Μήτσος Παπαδάκης

Ψυχές άπογοητευμένες τονώνει: άμόρφωτους μορφώνει. Τόν πόνο τον κοροϊδεύει. Ντοβρος στέκει μπρός στον πόνο και τον κοροϊδεύει. Είναι ένας απ' τους λίγους που πολεμούνε άμείλιχτα το κακό. Καμιά, μα καμιά άποχώρηση σ' άφτό δεν κάνει. Πάνω και όλοι τον παρεγγούνε. Μ' άφτός άδιαφορεί. Ζει μ' ύπολογισμό. Μα με τεχνικό κι' άνότερο ύπολογισμό και μουντζώνει την άσκήμια. Κι' όσες φορές δε γίνετα να μιλήσει με λόγια, γράφει, και γράφει αυτά τα λόγια που τυπώνουμε.

ΣΚΕΨΕΙΣ I. Μία είναι ή αιώνια φωνή της φύσης. Η φωνή του πόνου.

II. — Τόν πόνο λέμε άστυχία, τόν πόνο λέμε εύτυχία, τόν πόνο λέμε λύπη και χαρά.

III. — "Όποιος πονεί από έρωτα και παραπονείται, είναι σά να μην έφέρει γιατί έρω- τέβεται.

IV. — Οι φυλακισμένοι, που τους παραχωρούν οι φύλακές τους μια ώρα την ημέρα

για να περπατήσουν στο προαύλιο της φυλακής τους, μοιάζουν σαν τις άρες, που σ' ελόκληρη τη ζωή μας μάς παραχωρεί ο πόνος για να περπατήσουμε στο προαύλιο της φυλακής του που λέγεται χαρά.

V.—'Ανήλθες εις τόν πόνον'; Έμορφώθης.

VI.—Με χιλιά λόγια, χιλιάς φορές εκφράζεται η αγάπη.

VII.—'Η αγάπη κι' η μοναξιά γεννηθήκανε μαζί.

VIII.—Της Ζωής η άνοιξη είναι ο έρωτας. Όποιος δεν έχει μέσα του έρωτα, έχει παντοεινή κακοκαιρία.

IX.—'Ο έρωτας δέ γεννήθηκε απ' τη φύση για τόν άντρα πρὸς τή γυναίκα, μα για κάθε πλάσμα πρὸς κάθε πλάσμα.

X.—Ποτέ μας δέν έμβαθύνομε σ' έναν άνθρωπο άμα παράφορα δέν τόν αγαπούμε.

XI.—'Ο έρωτας που δέν ένάνει δυο άτομα, και στη ζωή και στο θάνατο είναι ψεύτικος.

XII.—'Ο έρωτας που υπάρχει μέσα σ' άτομα που δέν έχουν πνεύμα, μοιάζει τὸ λουλούδι που φύτρωσε πάνω σέ άγρονο έδαφος.

XIII.—Τὸ ωραιότερο τοπίο δέ σου λέει τίποτα άμα δέν είσαι έρωτευμένος.

XIV.—'Ερωτεύτηκα τήν άτιμία και βρήκα τύρανο τήν άπιστία. 'Ερωτεύτηκα τήν τιμίδητα και βρήκα τύρανο τή ζηλοτυπία.

XV.—'Η μεγαλειότερη τυραννία που μάς έκανε η φύση είναι ότι μάς υποδούλωσε σ' αυτή τή ζωή.

XVI.—Όστε γιατί ζούμε μα ούτε γιατί πεθαίνουμε δέν ξαίρουμε.

XVII.—'Ο θάνατος πεθαίνει τή μορφή της ζωής. 'Η ζωή πεθαίνει τὸ θάνατο.

XVIII.—Τι σκοπό έχει η κακία στη φύση, άφου υπάρχει θάνατος σέ κάθε μορφή ζωής; 'Αλλά και τι σκοπό θά είχε η καλωσύνη χωρὶς τήν ύπαρξή της κακίας;

XIX.—'Ο άνθρωπος δέ ζει μα η σκέψη δέν πεθαίνει.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Ξυλογράφης

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΛΒΑΤΟΣ

Χρόνια και χρόνια ένας σιωπηλός άνθρωπος δέ βλέπει κανένα παρά μόνο από μια γωνιά τὰ βουνά και τόν πόνου του τόν άνοστο που τὸν φέρνει όχι η άπαισιοδοξία για τή ζωή, μα η άπαισιοδοξία του για τούς ανθρώπους.

Καμιά δύναμη δέ λυτρώνει τόν εγκραταλεωμένο απ' τήν πλήξη. Οι μεγαλοφρονούντες και οι μεγαλοπράγμονες και οι κατέχοντες τὰ πάντα, σιωπώνουν. Και λένε πως ομιλούνται για τήν τέχνη, ηηλ. γιτ δ, τι άζει—φάρτες—φάρτες που όλα τὰ καλά και άραζα τὰ πολεμούνε, είτε με τήν άδιχαρσία, είτε με τὰ κουνόλογα, είτε με τή σιωπή.

Δέν πιστέθουνε στὸν εαυτό τους για τούτο σκοτινώνουντι πως να θάψουνε κάθε αξία. Θαρρύνε πως μ' αυτά πετυχαίνουνε τὸ σκοπό τους. Στυγματισμένοι, φάρτες, που μόλις πεθάνουνε πεθαίνουν κι' όλα τους, αδιάφορο αν για κάμποσα χρόνια λύνουνε και δένουνε μέσα στους βλάκες που τούς περνάνε για μεγάλους. Έπιτήδειοι. Ρομιοί.

Ο σημερινός κόσμος κι' αν δέν καταλαβαίνει, ο Ηλίας Κουλβάτος, ο δραματικός ποιητής θά ζει. 'Η ζωή του είναι ανώτερη απ' τὸ έργο του. Μα και τὸ έργο του είναι της μεγάλης ζωής του έργο. Δυνατό. 'Η αισθηματικότητά του είναι ανώτερη απ' όση χρειαζόταν ο τεχνίτης για να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης.

Ο Θωμάς Οικονόμου, ο πρώτος που βάλθηκε να δημιουργήσει στην Ελλάδα τὸ θέατρο της τέχνης είτε για τόν Ηλία Κουλβάτο: 'Η «Δικαιοσύνη» τὸ Κουλβάτου—ένα δράμα του, γραμμένο τὸ 1907—είναι τὸ καλλίτερο ελληνικό έργο· καλλίτερο κι' απ' τὸ «Βασιλικό» τὸ Μάτση, καλλίτερο κι' απ' τὸ «Γενικό Γραμματέα» τὸ Καπετανάκη, καλλίτερο κι' απ' τή «Βαβυλωνία» τὸ Βυζάντιου, απ' τὰ μόνα δηλαδή ελληνικά έργα.

Τὸ «Ξεφάντωμα» είναι τὸ πρώτο έργο τὸ Ηλία Κουλβάτου. Τήγραφε 18 χρονών. Οι θεατρικοί διευθυνταί μας που κάνουνε τούς σφούδες—και που αν είταν έπρεπε να τὸ ξαίρουνε—τ' άγνοούνε. Και τώρα, που τούς τὸ γνωρίζουμε η θά γελάσσουνε γι'αυτό η θά τὸ ξεχάσουνε η θά τὸ περιφρονήσουνε γιατί δέν φέρνει εισπράξεις και γιατί δέν είναι γραμμένο σύμφωνα με τ'άχνάρια της μόδας.

Ηλίας Κουλβάτος

ΞΕΦΑΝΤΩΜΑ ΤΡΙΠΡΑΚΤΟ ΔΡΑΜΑ

'Η 'Υπόθεσή του.

'Η Ματίνα περνάει βασανισμένη ζωή με τόν 'Αντρέα, που τήν έχει άσπεφάνωτη κ' έκαμε μαζί της και δυο παιδιά.

Ο 'Αντρέας είναι ένας που τόν μεθα ο εγωισμός, που τόν φέρνει στην περιφρόνηση πρὸς τὰ πάντα. Δέν έχει ούτε ίερὸν ούτε δαιον. Μ' άλλα λόγια είναι άπάνθρωπος, άτιμος. Να σφάζουνται μπροστά του δεκάρα δέ δίνει, για τούτο φτάνει και στο σημείο να προτείνει στη γυναίκα του να μεστέψει στη δουλα τους—που για τήν αιδά-δειά της μόλις τήν έδιωξε η Ματίνα—να κοιμηθῆ μαζί του, μα και στο φίλο του τόν Τάσσο—που τόν υποπτεύεται—να κάνει ψεύτικο άμωρε στην έρωμένη του για να ιδεί τί καπνὸ φουμάρει.

'Η Ματίνα, που τόν μισεί και τόν αγαπά μαζί, ρίχνει τὰ μούτρα της και προτείνει στη δουλα της Φανή, δ, τι της είπε ο 'Αντρέας και τήν ώρα που έκαινος γλεντοκοπά μαζί της, έρχεται ο Τάσσο για τὸ παιχνίδι ποδχε συμφωνημένο μαζί με τὸ φίλο του. Στο παιχνίδι άπάνω, φαίνεται η σοβαρή τιμία άγάπη τὸ Τάσσο, που κάνει τή Ματίνα να τόν συμπαθήσει, μα κι' άπάνω σ' αυτό τὸς πιάνει άγκαλιασμένους ο 'Αντρέας, που τόν είχε μωριστεί, κι' άφου τόν χαστουκίζει, σέρνοντας τόν περνει στο πέρβόλι και μονομαχοῦνε, και τόν σκοτώνει.

Τόν 'Αντρέα τόν βγαίνουν απ' τή φυλακή. 'Η Ματίνα τόν περιμένει με πὸ πολλή αγάπη από πρώτα—γιατί με τὸ έγκλημά του θάρρεφε ότι τήν αγαπά—τήν ώρα που ρχετ' η Φανή, η δουλα της, ικανοποιημένη πια γιατί θά γίνη κυρία τὸ σπιτιού της.

'Η Ματίνα τρομαγμένη, εξαγοράζει τήν άπαλλαγῆ της απ' τή Φανή με τὰ μόνα χρηματάκια, πούχει για τήν κακή ώρα, κ' η Φανή, που πήραν τὰ μυαλά της άέρα, πάλι να γίνει μεγάλη κοκότα.

Ο 'Αντρέας έρχεται μετανοημένος κι' άφου γίνεται μὸ σκηνή με τὰ παιδιά του, που η Ματίνα πάνω σ' αυτή κλαίει πολύ, θαρρώντας δτ' η ετυχία ήρθε στο σπιτι τους, της λέει:

ΑΝΤΡΕΑΣ. Μην κλαίς!.. Μην κλαίς!.. τὸ ξέρω πως σ' έδασάνισα πολύ. Τώρα πια όμως όλα θά ξεχαστούνε! Πές μου, θά τὰ ξεχάσωμε όλα; [Άρχίζουν να χτυπάνε η καμπάνες της γειτονικής εκκλησίας. Ο 'Αντρέας ανατριχιάζει.] 'Αχ! αυτές οι καμπάνες!.. Και τί δέ μου ξαναφέρνουν στο νοῦ!.. Θυμάμαι, όταν ήμουα ακόμα παιδί και καθόμουα κοντά σε μὴ εκκλησία, που κάθε απόγεμα 'στις τέσσερες, τήν ώρα που γύριζ' από τὸ σχολείο τις άκουγα να χτυπάνε τὸν έσπερινό... Πως έσοιζε ο ήχος τούς τήν καρδιά μου τότε κ' η τρεμουλιαστή φωνή τους σε τί άπέλειωτα όνειρα μ' έδύθιζε!.. [Σε λίγο μ' έξαψη]. Και τώρα κόντεω να γίνω ένας κακοδύρος!.. Τὸ αιστάνουμαι!.. Τὸ καταλαβαίνω!.. [Κάνει να τραδηχτῆ πίσω, αλλά η Ματίνα τόν κρατάει σφιχτά άγκαλιασμένον και άκουμπάει τὸ μάγουλό της 'στο κεφάλι του]. Μου τὰ συχώρεσε λοιπόν όλα;.. [Μ' ένλουσιασμό]. Σήμερα είναι τὰ Χριστούγεννα. Από μικρός που ήμουα, δέν πάτησα ποτέ τὸ πόδι μου 'ς εκκλησία, γιατί νόμιζα πως θά ταπεινωθῶ και θά παραδεχτῶ πως υπάρχουν κι' άλλα πλάσματα ανώτερα από μένα... [σε λίγο.] Θέλεις να πάμε σήμερα στην εκκλησία; Όταν γυρίσωμε, θά είμαστε πια ένιωμένοι για πάντα... Αὐτὰ μὴ φορά μου φαινότουσαν κουταμάρες. Τώρα όμως... Τ' είνε η ζωή τὸν ανθρώπου μπροστά 'στο άπειρο! 'Ενα όνειρο, που περνάει και σβύνει πριν προφτάσωμε να τὸ κολοδοῦμε! Γιατί αὐτὴ τή λίγη ζωή που θά ζήσωμε να μὴ τήν χαροῦμε μαζί; [Ξαφνικά παῦσαν οι καμπάνες κ' έξω στο δρόμο άκούγεται η βουή κ' οι περπατησιές πολλοῦ κόσμου που περνάει. 'Η Ματίνα ταραζεται σάνα προαισθάνεται κάτι κακό. Ο 'Αντρέας πηγγαίνει κι' αὐτός στο παράθυρο κοντά 'στα παιδιά και κυττάζει έξω. Κανείς από τούς δυο τους, άπάνω 'στο μεθύσι της ετυχίας, δέν είχε προσέξῃ πως οι καμπάνες χτυπούσανε λυπητερά. 'Η βουή αρχίζει να μακραίνη.)

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Γιαυτό λοιπόν λοιπόν χτυπάγανε οι καμπάνες;

Η ΜΑΤΙΝΑ. [με κομπιασμένη φωνή.] Τ' εΐτανε;.. [Έκείνος δέν άποκρίνεται. Σε λίγο.] Μά τ' εΐτανε;..

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Τ' εΐτανε και τί ξεείτανε! να, η κηδεία αὐτουνοῦ τὸν βλάκα τὸν Τάσσο ήτανε! [Περπατάει άπάνω-κάτω, τὰ μάτια του αρχίζουν ν' άγριέδουν και σε λίγο δλ' η γαλήνη, που είχε χυλῆ 'ς τὸ πρόσωπό του για λίγες στιγμές, χάνετ' άμέσως.] Δέ μου λές, αλήθεια, δέν εῦπνηςος ακόμα η Φανή; [Η Ματίνα παγώνει.] Τί διάβολο, δέ μιλάς! Σ' άρωτάω; εῦπνησε η δέν εῦπνηςος' ακόμα η Φανή; [Σκουντάει μὴ καρέκλα.]

Η ΜΑΤΙΝΑ. [ασπασμένη]. Η Φανή δεν είχε πια έδω... Έφυγε... Δεν ήταν ευχαριστημένη, λέει, απ' το σπίτι μας κ' έφυγε...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Γιαυτό λοιπόν, την ώρα πουρχόμου ειδα μια ζυμαρα πουφουγε απ' την πόρτα μας. [Με κκεντρέχεια]. Το καλό εινε που ο άμαξας ετυχε νανε γνωστός μου κ' ετσι δε θα πολυδυσκολευτώ να τη βρω. [Πάει κατὰ την πολυρόνα που εινε άφισει το καπέλλο του, το παίρνει και το φοράει. Τα παιδια στέκονται σε μια γωνια τρομαγμένα και η Ματίνα εινε σε ζωντανό λείψανο].

Η ΜΑΤΙΝΑ. Δε λυπάσαι τουλάχιστον τα παιδιζ σου αυτά τα έρημα; Τα όρφανά... γιατί όρφανά ειναι πια...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Δός τα σ' έναν άμαξα μαζί μ' ένα τάλληρο και πές του να περάση να τα ρίξη ζτο όρφανοτροφείο. [Χαμογελάει]. Όσο για σενα εσύ πια την τέχνη την ξέρεις... Όπως ειχες έμένα ίσα με τώρα πιασε αύριο έναν άλλο, μεθαύριο άλλοξέ τον κι' αυτόν κ' ετσι...

Η ΜΑΤΙΝΑ. [Χωρίς ούτε με όργη ούτε με λύπη, αλλά σαν άνθρωπος, που ξυπνάει από μακρὸ όνειρο]. Ήσουνα λοιπόν ίκανός να κίνης έγκληματα κι' εγὼ δεν το ειχα καταλάβη...

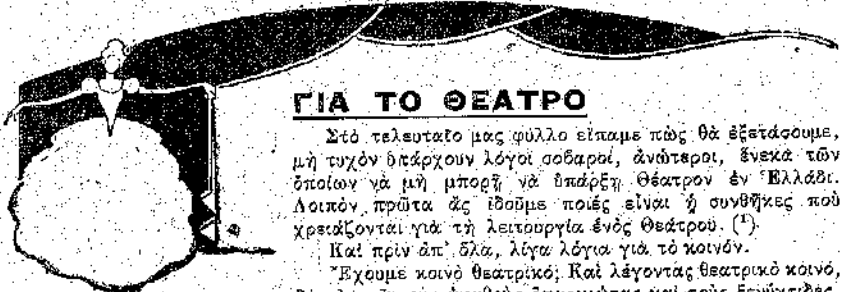
Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Έγκληματα; Και τι θα πη έγκλημα; Να μια λέξη που δεν την καταλασαινω. Για μένα έγκλημα δεν υπάρχει και κάθε πρῶμα, που μ' άρσει και μου κάνει ευχαρίστηση, μου φαίνεται και σωστό και δικιο! Κι' επειτα για ποια παιδια μου λές; Ποιός με θεδαιώνει πώς τα παιδια αυτά ειναι δικιά μου; Μήπως έχτες άκομη δε σ' έπιασα...

[Με μίσος] Και τίμια ζωζ; αν ήσου, και τη μεγαλύτερη άφοσίωση αν μου ειχες δείξη, και την πιο σαλειά και ιδανική άγάπη αν ειχες αίστανθη για μένα, πάλι θα σ' άφισα... ετσι για να σ' άφήσω. [Τη σκουντάει με περιφρόνηση και θέλει να φύγη].

Η ΜΑΤΙΝΑ. [Όρμαίει άπάνω του]. Στάσου!... Μη φεύγεις. Άκουσε με μια στιγμή! Αν θέλεις, φέρε όλες τις γυναίκες του κόσμου έδω πέρα! Εγὼ ή ίδια θα τους πλένω και θα τους μαγειρεύω και θα τους κάνω τη δουλα, αλλά μην πᾶς μ' αυτή! Όχι μ' αυτή!

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Δε με παρακαλᾶς λοιπόν να μείνω από άγάπη για μένα, αλλά από ζήλεια για κείνη; [Γελάει κ' ύστερα μ' ένα ύφος φιλόστοργο και πατρικό που την πληγώνει περισσότερο παρα αν της έλεγε όλες τις θρισίες του κόσμου]. Άκουσε να σου πω κορίτσι μου... Εγὼ δεν είμαι κανείς από κείνους τους πρωτόπειρους που μπορεί να τους δέση μια γυναίκα στο μισόφορι της. Άφησε να χωριστούμε... Αυτό θα ειναι το καλύτερο και για τους δυό μας... Έσύ δεν είσαι βέβαια όπως ήσουν όταν σε πρωτογνώρισα, είσαι όμως ακόμα νέα κι' ωραία και θα βρεθή κάποιος που να σ' αγαπήση με πιο άφοσίωση και πιο ειλικρίνεια από μένα και τότε θα δης πόσο γλυκαία θα σου φαίνεται ή ζωή κοντά του... [Της πιάνει το χέρι και της το σφίγγει με δύναμη, με τόσο πολὺ που εκείνη κοντάει να φωνάξη από τόν πόνο]. Και το πιο τέλειο πλάσμα όμως αν σ' αγαπήση, κι' ο πιο ύπερήφανος άντρας αν σε παντρευτή, πάλι ή άγκαλιά του θα σου φαίνεται μαύρη σαν τάφος, όταν θα με θυμάσ' έμένα. [Την άγκαλιάζει και τη φιλάει ζτο στόμα με πόνο. Επειτα κάνει να φύγη, εκείνη όμως όρμαίει, του πιάνει τα χέρια και γονατίζει μπροστά του].

Η ΜΑΤΙΝΑ. [Με μια φωνή άπελπισμένη]. Λυπήσου με! [Ο Αντρέας τραβιέται με δύναμη κι' αυτή, καθώς του κρατοβσε τα χέρια, πέφτει μπρομούτα ζτο πάτωμα. Ύστερα εκείνος βγαίνει ζτο κοριντόρ κι' άρχίζει να κατεβαίνη τη σκάλα. Άκούγονται τα βήματά του. Η Ματίνα σηκώνεται με άγωνία, με το πρόσωπό της βρεμένο από τα δάκρυά της, άθλια κ' έλεεινή και τρέχει προς την πόρτα]. Αντρέα!... Αντρέα!... [Καμιά άπάντηση. Άκούγεται μόνο ή δζωπορτα που κλείνει με δύναμη κι' ύστερα όλα σιωπαινουν. Τότε ή Ματίνα μ' ένα πεπτήμα, που μόλις δεν πέφτει κάτω, γυρίζει πίσω, θέλει να άγκαλιάση τα παιδια της, επειδή όμως δε μπορεί να τα σηκώση και τα δυό, γονατίζει κοντά τους, σφίγγει τα προσωπίκια τους άπάνω ζτα μάγουλά της κι' αρχίζει να κλαίη, αλλά σιγά, πολὺ σιγά, με παράπονο, τόσο σιγά, που περισσότερο τη βλέπει κανείς παρα την άκούει]. 1906-ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΒΑΤΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Στο τελευταίο μας φύλλο είπαμε πως θα εξετάσουμε, μη τυχόν υπάρχουν λόγοι σοβαροί, ανώτεροι, ένεκα των οποίων να μη μπορέ ή υπάρξη θέατρον εν Ελλάδι. Λοιπόν πρώτα ως ιδούμε ποιός ειναι ή συνθήκη που χρειάζονται για τη λειτουργία ενός θεατρού. (1)

Και πριν απ' όλα, λίγα λόγια για το κοινό.

Έχουμε κοινό θεατρικό; Και λέγοντας θεατρικό κοινό, δεν έννοώ τους άγαθούς επαρχιώτας και τους ξενύχτιδες, που πηγαίνουν στο θέατρο για να χωνέψουν να κοιμηθούν ή για να περνά ή ώρα, έννοώ το κοινό που έρχεται για να παρακολουθήση τέχνη ήθοποιού, τέχνη σκηνοθέτου, τέχνη συγγραφέα. Το κοινό που θα μπορούσε να έλθη στο θέατρο στας 8 το βράδυ, ύστερα από ένα άθαν-σουπέ, γιατί ούτε το κοινό δεν ειναι δυνατό να παρακολουθήση θέατρο μετά το φαγητό. (Τονίζω και πάλι ότι προσωπικώς εγὼ, αυτά τα καταστήματα που λειτουργούν εν Αθήναις και δίδουν παραστάσεις δεν τα έννοώζω θεάτρα).

Άραυτώ ναί, υπάρχει; μια μερίς τέτοιου κοινού εν Αθήναις, αλλά ή μερίς αυτή δεν σύναζει διόλου εις τα κέντρα διασκεδάσεως που δίδονται παραστάσεις, απλοστατα διότι ξέρει ότι τα κέντρα αυτά δεν ειναι θεάτρα.

Το κοινό αυτό, άρμείται να πηγαίνει οποτε μπορεί στην Εδρώπη, κι' έδω, παρακολουθει της συνουλλίες, τα καλά κονσέρτα, κάθε έκτακτη και περαστική καλλιτεχνική κίνηση, τον Κινηματογράφο όταν παίζονται έκλεκτά έργα από μεγάλους ήθοποιούς, και έχει μεγάλο δικιο, και κάνει πολὺ καλά.

Κοινό λοιπόν θεατρικό, έχουμε.

Για τους ήθοποιούς τώρα.

Η προσωπική μου γνώμη ειναι, ότι μέσα σε όλο το λεγόμενο Έλληνικό θέατρο υπάρχουν όκτώ ή δέκα το πολὺ ήθοποιοί. Θα μου πῆτε τώρα, τι ήθοποιοί; που μορφώθηκαν, από ποια σχολή βγήκαν, πως τους λές ήθοποιούς, πως ειναν; εξηγοδμαι λέγοντας ήθοποιοί, έννοώ δέκα κυρίους, με σκηνική πείρα, ή μάλλον συνήθεια της σκηνης, όπως όλες ή συνήθειες των ταχυδακτυλουργών, ακροβατών κλπ. Μαζή μ' αυτή τη συνήθεια μια σχετική μόρφωση γραμμάτων άμεθοδη και άκατάστατη. Μιάν άγάπη προς το θέατρο, που κάποτε διήρξε δίχως άλλο άγνη και ειλικρινής, με που τώρα πάγωσε κι' εμεινε έτσι σ' ένα άόριστο σχήμα.

Παντελής έλλειψη καλλιτεχνικής άγάπης μεταξύ των, και τεχνικής συνεννοήσεως, δια τόν λόγον ότι δεν γνωρίζουν την τέχνη τους και φυσικά δεν έχουν κανένα σημείο και κομμά βάση για να συνεννοηθούν.

Αυτοί ειναι οι δέκα ήθοποιοί μας.
Ειναι ήθοποιοί, έτσι που ειναι;
Και αν ειναι, φθάνουν;
Συμπέρασμα: ήθοποιούς δεν έχουμε...
Μήπως μπορούμε να έχουμε άργότερα;
Ναι.

Και ο μόνος τρόπος, κατὰ την προσωπική μου πάντοτε γνώμη, ειναι να σταλοδν είκοσι κατέλλες και νέοι, κατόπιν εξετάσεως βέβαια, στην Εδρώπη, Γαλλία και Γερμανία, να σπουδάσουν εκεί τη θεατρική επιστήμη, και ναρθοδν κατόπιν έδω να διδάξουν και να παίζου.

Για να γίνουν δλ' αυτά, για να γίνη θέατρο εν Ελλάδι, πρέπει να ενδιαφερθή το Κράτος.

Να ενδιαφερθή όμως αληθινά, όχι γραφειοκρατικά, όχι από το βάθος της ύπουρικής πολυθρόνας ή των μαξιλαριών του αυτοκινήτου. Πρέπει να βρεθή ένας ύπουργός ή ένας τμηματάρχης, που να γνωρίξη το θέατρο, να τ' αγαπά και να καταπιαστή την αναημιουργία του με όλη του την καρδιά, ζητώντας και τη βοήθεια δυό ή τριών άκόμη ανθρώπων, όχι περισσότερων και όχι ήθοποιών και όχι συγγραφέων.

Ο κ. Μελάς μπορεί να βοηθήση πολὺ, με τόν ένθουσιασμό του και με την όρμη του, διπλα όμως σ' έναν άλλον άνθρωπο, δυνατό βέβαια, αλλά μετρημένο και σταθερό.

Υπάρχουν και τώρα στην Εδρώπη άνθρωποι που έσπούδασαν για το θέατρο, και που θα κατέδαναν με πρόθυμια στην Ελλάδα να έρχασθοδν για την αναγέννηση του. Άς κληθοδν οι άνθρωποι αυτοί, έσπούδασαν χωρίς έπίδοματα κι' έπιχορηγήσεις, με τόν θρωά και με την άξια τους, και δεν ζητοδν άλλο παρα πως να προσφέρου τας διηρησίας των στην πατρίδα τους, ως τους χρησιμοποήση λοιπόν επί τέλους ή ελλογημένη αυτή πατρίδα.

Ειναι έτοιμοί οι άνθρωποι και περιμένουν, Μά προ πάντων χρειάζονται ήθοποιοί νέοι, με όλη τη φωτιά, την όρμη, την άφοσίωση και το φανατισμό που μονάχα οι αληθινοί καλλιτέχνη γνωρίζουν.

Εκείνος που θα καταπιαστή να δουλέψη «για ένα καινούργιο θέατρο» πρέπει πρώτ' απ' όλα να φροντίση να κρατηθή μακριά από τη σημερινή θεατρική μουχλα.

(1) Μετάχειρίζομαι τη λέξη ως κυριολεξία πάντοτε, και όχι όπως κατόντης μεταφορικώς.

ώ! είναι τρομερό το χάλι αυτού του λαΐματος που λέγεται σήμερα θέατρο! σ'αυ-
 αρχίζομαι ότι ανατριχιάζω περνώντας και μπρός από την εξώπορτα ακόμη των λεγο-
 μένων θεάτρων μας. Με λύπη μου το λέγω. — Μά έτσι είναι.

Ω! την καθμένη τή θεία τέχνη του θεάτρου σε τι αποχωρητήρια είναι πεσμένη.
 (Συχωρήστε με για την έκφραση, μά είναι η κυριολεξία).

Τό θέατρο!... ή Σκηνή!... που θάπρεπε νά'ναι φτιαγμένη από άρωματικό πολύ-
 τιμο ξύλο της Αραβίας...

Και οι ήθοιοι!... που θάπρεπε νά'ναι οι πειο μορφωμένοι, οι πειο λεπτοί, οι
 πειο καλοί, και με μιὰ λέξη, οι πειο ανώτεροι άνθρωποι.

Μά τί όφελουν τά λόγια... Χρειαζονται άνθρωποι και έργα, τ'ε πειο δυσκολο-
 εύρετο πράγμα του κόσμου δηλαδή. — Άνθρωποι!

Νά ένας σύλλογος, μιὰ λέσχη που θάπρεπε νά γίνη, ο «Σύλλογος των ανθρώ-
 πων», κι' αυτοί οι 'λόγοι που υπάρχουν τέλος πάντων, νά ένωθούν, νά δουλέψουν,
 ν' αντιδράσουν ενάντια σε όλες της αηδίας που μας περικυκλώνουν και μας πνίγουν.

Και φτάνω πειο μακριά ακόμη νά γίνη ένα κόμμα πολιτικό, «Τό κόμμα των
 ανθρώπων» κόμματα υπάρχουν βέβαια σήμερα πολλά, μ' αυτό που τους λείπει: όλων,
 είναι ή ανθρώπινα.

Άλλοίωτικα δέν θά κινδυνεύει ή Ελλάδα νά γίνη χώρα ήλιθίων όπως κινδυνεύει
 σήμερα. Κι' αν μου πη κανένας, πολιτική μάς κάνεις τώρα; Άπαντά: γιατί όχι;

Άφου όλα σήμερα βρίσκονται στα χέρια της πολιτικής; άφου τό μεγάλο μας
 ζήτημα, τό ζήτημα του θεάτρου βρίσκεται στα χέρια και στην καλή διάθεση ενός
 Υπουργού, πώς θέλετε νά μη μάς ενδιαφέρει ή πολιτική, πώς θέλετε νά μην πο-
 θούμε και νά μη προσπαθήσουμε νά συμβάλουμε για την άνοδο στην αρχή ανθρώ-
 πων που νά'ναι σε θέση νά ενδιαφερθούν για τό θέατρο;

Αυθαγόστης Λούκας

Ναι, θά περικολληθούμε βήμα πρὸς βήμα τή δράση των πολιτικών μας, θά
 προσπαθήσουμε νά επιβάλλουμε τή φωνή μας μέσα στους άσκοπους αλλαγμούς των
 δέν θά επιτρέψουμε παρεκκλίσεις και ραχάτια προκειμένου για τά μεγάλα μας ζητή-
 ματα. Αν είναι άνίκανοι, νά φύγουν από εξωτερική πολιτική, από έσωτερικά άπλοτα,
 μάς έχουν χορτάσει αρκετά όλοι τους πέρα για πέρα' όσο για πολεμικές δόξες μάς
 φθάνουν αι μέχρι τούδε ανάμνησεις μας είναι καιρός νά ιδρυθῆ, ένα υπουργείο των
 Καλών τεχνών, και νά γίνη τό σπουδαιότερο απ' όλα.

Είναι κινδός, κίνδους, να γίνουμε άνθρωποι, νά γίνουμε Εθνώπαλοι, γιατί ως την
 ώρα δέν είμεθα ούτε κιν Άλβανοί' δέν λέγω Ρούμιοι και Βούλγαροι, αυτοί είναι
 πολύ ανώτεροι μας.

Και για νά τελειώσω από 'κει που αρχίσα: μπορεί νά γίνη και νά υπάρξη θέα-
 τρο και στην Ελλάδα' όλα μπορούν νά γίνουν σε κάθε τόπο και από κάθε λαό,
 όταν οι άρχοντες του τόπου και του λαού είναι καλοί και άξιοι. μά πρέπει νά βρι-
 σκονται οι άξιοι αυτοί, νά μην τους παραγκωνίζουν οι φαρισαίους, οι πλούσιοι, και
 οι οποιοδήποτε έχοντες κομματικά μέσα' λαοί πρωτόγονοι, όπως είμασ' έμεις, δέν θά
 έπρεπε νά διοκοφνται από κόμματα' τό κόμμα; όταν λείπει ή βαθειά πολιτική και
 ανθρωπιστική μόρφωση, γρήγορα γίνεται συμμορία. Ένα κόμμα μονάχα έχει δικαίωμα
 νά υπάρξη' τό κόμμα των συμφερόντων του λαού, και όποιος έχει κάποια άξ
 κούραση νά κυβερνήσει' άλλοίμοιό του όμως αν φαντασθῆ πώς ανέθηκε στην αρχή για νά
 χουσουρέψη 'στη μαλακιά υπουργική πολυθρόνα και 'στα μαξιλαράκια του αυτοκινη-
 του και νά κοροδόνεται και νά ποζάρη' ο κύριος αυτός θά πρέπει νά ξερη καλά, πώς
 αν σε λίγο διάστημα δέν κάνει τίποτε καλό για τό κοινό συμφέρον, θ' ανέθουν
 άπάνω πνήγνια άνθρωποι νά τον πιέσουν από τ' ατί και νά τον πετάξουν 'στό
 πεζοδόρμιο. Δέν θά είναι όφελικό τό υπουργικό, μά ύπηρεσία με τρομερές εθβύγες.

Μόνον έτσι θά γίνη δουλειά άληθινή' μόνον έτσι θ' αρχίση ή άμιλλα πειος νά κάνη
 τό μεγαλειότερο καλό 'στον τόπο, κι' επειδή τό μεγαλειότερο καλό είναι ή τέχνη, θά έρ-
 γασθούν για την τέχνη, και θά εργασθούν για την τέχνη των τεχνών: Τό θέατρο.

N. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

“ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΩΝ,,

Άπό της παρελθούσης εβδομάδος κυκλοφορεί τό πρώτον
 τεύχος: «Τεχνικά φύλλα των Παρασκηνίων» με την με-
 λέτην του κ. Σπύρου Μελά: «ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ
 ΘΕΑΤΡΟ». Η έκδοσις των «Τεχνικών φύλλων» θά εξα-
 κολουθήση πραγματευομένη εκάστοτε τά σπουδαιότερα καλλι-
 τεχνικά μας ζητήματα. Όσοι εκ των κ.κ. συνδρομητών μας
 θέλουν νά λαμβάνουν και τά «Τεχνικά φύλλα» παρακα-
 λούνται νά μάς τό δηλώσουν, έμβάζοντες συγχρόνως δρ. 25
 ως συνδρομήν των.

Τά «Τεχνικά φύλλα» πωλούνται εις όλα τά κώσκια και
 τά βιβλιοπωλεία πρὸς δρ. 3.

ΕΤΑΙΡΙΑ “ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ,,

Έξεδόθησαν: ‘Ο Έπαναστάτης του Αντρέιεφ κι' ο
 Έκατομμυριούχος του Γκόρνυ — Δύο άληθινά άριστοτεχνή-
 ματα της Ρωσικής φιλολογίας.

Άπό του Σαββάτου κυκλοφορεί ή Γενοβέφα της Κα:
 Χριστοφ. Σμιθ. Δέν πρόκειται πρὸς του γνωστού μέχρι ση-
 μερον λαϊκού μυθιστορήματος. Η έκδοσις μας έγινε και ά-
 ριστοτεχνικήν μετάφρασιν απ' ευθείας εκ του Γερμανικού
 πρωτοτύπου κειμένου, από τον καλλιτέχνη κ. Δ. Ροντήρη.
 Κι' έτσι οι άναγνώσται μας θά γνωρίσουν την άληθινή Γενο-
 βέφα, τό άριστούργημα της Καs Σμιθ με τας συγκινήσεις,
 με τας ραδιουργίας, τους ήρωϊσμούς και τον θρ'αμβον της
 έντιμότητος και της άρετης.

Πωλείται εις όλα τά βιβλιοπωλεία εις πολυτελεστάτην
 έκδοσιν άνταξίαν των ευρωπαϊκών. Προσεχώς: ‘Η Θαις του
 Ανατόλ Φράνς. Έκδοσις πρωτοφανούς έκδοτικής πολυτελείας.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΣΚΟΤΕΙΝΗΣ ΚΑΜΑΡΑΣ

ΛΥΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΟ ΤΑΓΚΟΡ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗ

(Συνέχεια απ' το προηγούμενο φύλλο)

[Μπαίνει ο φρέσκοτος «ΒΑΣΙΛΙΑΣ»]

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Καλωσορίσατε, πρίγκηπες, στο βασιλείο μας! Πιστεύω πως οι επίσημοί μου φρόντισαν όπως έπρεπε για την υποδοχή σας.
ΟΙ ΒΑΣΙΛΙΑΔΕΣ (μια απροσποιημένη ευγένεια).—Ω! Ναι—τίποτε δεν έλειψε στην υποδοχή μας.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Δε συνηθίζω να παρουσιάζομαι στο πολύ κοινό, μα η μεγάλη αφοσίωσή σας και νομιμοφροσύνη σας σε μένα μ' ευχαρίστησε τόσο ώστε να μην άρνηθώ να παρουσιασθώ σε σας.

ΚΑΝΧΙ.—Είναι, αλήθεια, πολύ για μās, Μεγαλειότατε, να σηκώνομε όλο το βάρος της μεγάλης σου ενοχής.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Φοβούμαι πως δε θα μπορέσω να μείνω εδώ πολλή ώρα.

ΚΑΝΧΙ.—Τό σκέφτηκα. Δε φαίνασθε διατεθειμένος να το κάνετε.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Στο άναμεταξύ, αν έχετε καμιά χάρη να μου ζητήσετε...

ΚΑΝΧΙ.—Έχομε: μα θα θέλαμε να μιλήσουμε στη Γαλήνητά σου λιγάκι ιδιαίτερος.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ» (Στους ακόλουθούς του).—Τραβηχίστε λιγάκι πιο πέρα (οι ακόλουθοι τραβιούνται πιο πέρα). Τώρα, μπορείτε να εκφράσετε τις επιθυμίες σας δίχως επιφυλάξεις.

ΚΑΝΧΙ.—Δε θα έχουμε επιφυλάξεις. Ο μόνος μας φόβος είναι μήπως του λόγου σου δείξεις ενδοιασμούς.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Ω! Όχι, να μην έχετε κανένα φόβο απάνω σ' αυτό το σημείο.

ΚΑΝΧΙ.—Τότε, λοιπόν, έλα, κάνε μας την τιμή να κατεβάσεις το κεφάλι σου ως τη γη μπροστά μας.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Φαίνεται πως οι υπηρέτες μου μοίρασαν με μεγάλη γενναιοδωρία τα πνεύματα τού Βασιούνη στις κατασκηνώσεις τών ξένων.

ΚΑΝΧΙ.—Ψευδοαπαιτητή, σ' υπόφρερις από μιαν υπερβολική δόση αγέρωχου πνεύματος. Πολύ γρήγορα το κεφάλι σου θα φιλήσει το χώμα της γης.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Πρίγκηπες, αυτά τα άσχημα παιχνίδια δεν άξιζει να γίνονται σ' ένα βασιλιά.

ΚΑΝΧΙ.—Εκείνοι που θα παίζουν στα σωστά μαζί σου δεν είναι μακριά, Στρατηγέ!

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Φθάνει, σ'ας ικετεύω. Βλέπω καθαρά πως όφειλω σ' όλους σας φόρο τιμής. Το κεφάλι μου σκύβει ως κάτω μοναχό του,—δεν υπάρχει ανάγκη να εφαρμόσει κανείς μιὰ βιαία μέθοδο για να το κάνει να χαμηλώσει. Όστε, λοιπόν, με μεγάλη μου ευχαρίστηση κάνω υπόκληση σε όλους σας. Κι' αν έχετε την καλωσύνη να με αφήσετε να το στρίψω, ποτέ πια δε θα παρουσιασθώ μπροστά σας.

ΚΑΝΧΙ.—Γιατί να το στρίψεις; Θα σε κάνουμε βασιλιά αυτού του τόπου. Άς φέρομε ως το τέλος του αυτό το άστειο παιχνίδι. Έχεις άπαιδούς;

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Έχω. Ο καθένας που με βλέπει στους δρόμους τρέχει από πίσω μου. Όταν είχα μιὰ μικρή ακολουθία στην αρχή, όλοι με κοίταζαν με ύποψια, μα τώρα όσο πληθαίνει ο κόσμος γύρω μου, οι άμφιβολίες τους σβήνονται και διαλύονται. Τα πλήθη ύποπτίστηκαν από τόν ίδιο τόν όγκο τους.

ΚΑΝΧΙ.—Έξοχα! Από τούτη τη στιγμή, όλοι σεῦ δίνομε την υπόσχεση να σε βοηθήσουμε και να σταθούμε από πλευρά σου. Μά, γι' ανταπόδοση θα έχεις να μās κάνεις μιαν ύπηρεσία.

Ο «ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Οι διαταγές σας και το στέμμα που μου βάζετε στο κεφάλι μου είναι για μένα ιερά και σέβαστα, μου επιβάλλουν ύπο χρεώσεις.

ΚΑΝΧΙ.—Προς τó παρόν δεν θέλομε τίποτα άλλο παρὰ να ιδούμε τη Βασίλισσα Σουταραόνα. Θα φροντίσεις γι' αυτό.

«Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ».—Δε θα λείπω να καταβάλω κάθε κόπο γι' αυτό.

ΚΑΝΧΙ.—Δεν μπορούμε νάχομε μεγάλη πίστη στους κόπους σου—άπλως θα κάνεις σύμφωνα με τις οδηγίες μας. Μα τώρα, μπορείς να πās και να πάρασταθείς στις γιορτές, στους βασιλικούς κήπους, με όλην τη δυνατή μεγαλοπρέπεια και λαμπρότητά σου.

[Φεύγουν. Μπαίνει ο ΠΑΠΠΟΥΣ και μιὰ παρσία από ανθρώπους].

ΠΡΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Παππού, δεν μπορώ να μην το πώ—ναι, και να το επαλαλάβω πεντακόσιες φορές—πως ο Βασιλιάς μας είναι μιὰ μεγάλη ψευτιά.

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Γιατί μόνο πεντακόσιες φορές; Δεν είναι ανάγκη να βάζεις τόσο ήρωικό περιορισμό στον έαντό σου—μπορείς ελεύθερα να πεις «πέντε χιλιάδες φορές» αν αυτό σ' ευχαρίστησει.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Μα δεν μπορείς να διατηρήσεις μιὰ ψευτιά για πάντα.

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Αυτή σε διατήρησε στη ζωή, φίλε μου.

ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Πρέπει να το διακηρύξομε σ' όλον τόν κόσμο πως ο Βασιλιάς μας είναι μιὰ ψευτιά—μιὰ άπλη και άδεια σκιά.

ΠΡΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Θα τó φανάξομε από τα κεραμίδια τών σπιτιών μας πως δεν έχομε Βασιλιά—κι' αν υπάρχει άς κάνει ότι τοῦ άρέσει.

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Δε θα κάνει τίποτα άπολόγως.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Ο γιός μου πέθανε, νιός άκόμα, σε ήλι-κία είκοσι πέντε χρόνων, μέσα σ' έφτά μέρες. Μπορούσε μιὰ τέτοια συμφορά να μούρθει αν μās κυβερνούσε ένας καλός βασιλιάς;

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Μα σου άπόμειναν άκόμα δυό γιοι, ενώ εγώ έχασα και τούς πέντε μου, τόν ένα πίσω από τόν άλλον.

ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Βλέπεις, λοιπόν;

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Τί; Πρέπει να χάσω και τó βασιλιά μου, επειδή έχασα τὰ παιδιά μου; Μη με παίρνετε για τόσο μεγάλο τρελλό.

ΠΡΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Όρατο πρόγμα να συζητούμε αν υπάρχει ή δεν υπάρχει ένας Βασιλιάς όταν πεθαίνομε από την πείνα γιατί δεν έχομε ψωμί να φάμε. Θα μās σώσει ο Βασιλιάς;

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Δίκαιο έχεις, άδερφέ μου. Μα γιατί δε βόσκεις τó Βασιλιά που έχει να σου δώσει ψωμί; Βέβαια, δε θάν τόν εθρεις με τó μοιρολόγι σου στο σπίτι.

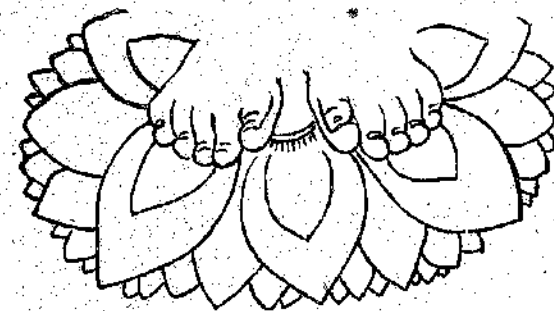
ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Κουιάζει τή δικαιοσύνη τού Βασιλιά μας! Αύτός ο Μπαρμπούζης—ξάιρετε τί συγκινητική όψη παρουσιάζει όταν μιλεί για τó Βασιλιά του—ο αισθηματιώδης βλάκας! Έχει καταστήσει σε τέτοιο έλλεικτό χάλι από την πείνα, ώστε κι' αυτές οι κοκκινοβάγιες που φουρφουλιάζουνε στο σπίτι τών βόσκουν πως δεν είναι καθόλου άνετη κατοικία γι' αυτές.

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Πώς! Κουιάζει έμένα! Κοπιάζω νύχτα μέρα και γίνομαι σκλάβος για τó βασιλιά μου, μα δεν πήρα άκόμα ούτε μιὰ μπακιρένια δεκάρα για τούς κόπους μου.

ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ.—Βλέπεις, λοιπόν;

ΠΑΠΠΟΥΣ.—Τί βλέπω; Ακούστηκε ποτέ ν' ανταμείβει κανείς τούς φίλους του; πηγαίνετε, φίλοι μου, και λέγετε, αν σ'ας άρέσει, πως ο Βασιλιάς μας δεν υπάρχει πονθενά. Είναι κι' αυτό ένα μέρος τού προγράμματος της γιορτής μας.

(Ακολουθεί)

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΜΠΟΣ

Σβάρτς και Μάτερν ονομάζονται οι συγγραφείς της νέας φάρσας, που παίχθηκε τελευταία στην «Ελληνική Καμωδιά» του κ. Αργυροπούλου. Ποιοί είναι; Κάποιοι από τους τόσους, τους άπειρους, που φαινοκρίνουν έργα, έργα που χωρίς να τέρπουν, αφού δεν έχουν τίποτε το εξαιρετικό, επενεργούν μολατώστα σαν ένα ενοχλητικό γαργάλιμα, που όσο κι' αν είναι ενοχλητικό, σοφ φέρνει πάντα ένα άθελο γέλιο. Ο «Καθηγητής του Μπόξ» είναι μια από τις πιο χοντροκομμένες φάρσες, που θάχε να επιδείξη κι' αυτό το μπουφόνικον άκμα γαλλικό λαϊκό θέατρο. Ο κόσμος γελά, γελά πολύ, βέβαια, με τις εξωφρενικές της άπιθανότητες, μα θάταν καιρός πια, ο κόσμος αυτός, που συντηρεί τα θέατρα, να μη γυρεύη μόνο να γελά μέχρι δακρύων, πηγαίνοντας να δει έστω και μια φάρσα.

Να μην παρεξηγηθούμε. Δεν αντιπροσωπεύουμε καθόλου το αξιοθρήνητο «πνεύμα της βαριήτσας», που με τόση δίκαιη οφροδρόνεια του επιτίθεται ο Νίτος. Οικτιρόμε μόνον το κοινόν, που γιά να γελάσει, πρέπει να δει έναν άνθρωπο με το σύβαρκο πάνω στη σκηνή, ενώ αντίθετως αφήνει και περνούν απαρατήρητα ένας πνευματώδης διάλογος, μια πραγματικά φαεινή και ψυχολογημένη σκηνή, στα τέλος πάντων δεν είνε υλοαία ένμετάλλευσις και εύκολος παλατιασμός. Και συγχρόνως λυπόμαστε, γιατί είνε πράγματι θλιβερό; ήθοιοι προικισμένοι μ' εξαιρετικά προσόντα, προωρισμένοι γιά την έρμηνεία τύπων και χαρακτήρων αντιπροσωπευτικών και συνθέτων, να παρουσιάζονται σαν άπλοο κλόσο, που κλονίζουσι το παίξιμό τους άνάλογα με το γόδοσο και τή διάθεση του κοινού.

Δέ μιλάμε συγκεκριμένως ούτε γιά τον «Καθηγητή του Μπόξ»; ούτε γιά τον κ. Αργυροπούλο. Μιλάμε γενικώτερα, μιλάμε και γιά το άδριο. Γιατί σήμερα είναι άναντίρητο, πώς όλα τα θέατρα μας, ποιο λόγο ποιο πολύ, τραβούν έναν κατήφορο. Νά, και στο «Κυβέλειο» προχθές παιζόταν ένα... άστυνομικό έργο. Και και μόνον δεν είναι σωστό να τα περιμένουμε όλα από τους θεοκόραχες και το κοινόν, αφού παντού, σ' όλα τα μέρη, που έγιναν θέατρα άξια του όνόματος, το Κράτος δέ στάθηκε με σταυρωμένα χέρια, μα τέλος πάντων, εδώ που δεν μπορούμε να περιμένουμε σχεδόν τίποτε από το Κράτος, θα περιμέναμε από την άτομική πρωτοβουλία, από την άτομική φιλοδοξία κάποιες προσπάθειες εύγενικώτερες, και μάλιστα θταν αυτές θα μπορούσαν, όπως μπορούν, να γίνουν, χωρίς θυσίες άδικές.

Η ΩΡΑΙΑ ΓΟΡΓΟΝΑ

Η «Ωραία Γοργόνα», ή νέα κωμωδία του Γερμανού συγγραφέως Ρούολφ Λόττερ, που ανέθηκε στο «Κυβέλειο», είναι από τα έργα εκείνα, που αν δεν ικανοποιούν μίαν άνώτερη αισθητική αξίωση, πάντως είναι εύχάρια, γιατί παρά το άπιθανο της ψυχολογικής άφετηρίας τους, δεν πέφτουν σε υπερβολές και σ' αφήνουν σ' όριζμένες στιγμές ν' αντικόρσης κάποιες γραμμές τους έφαπτόμενες με τή ζωή και την πραγματικότητα. Είναι ένα έργο έλαφρό, μα κομψό, έξυπνα γραμμένο και μ' ένα διάλογο χαριτωμένο κ' έντελώς άβιαστο. Ο Πέτερ Βόλφ, κ' ή άυσυπόστατη Άννα Πλοδσκι ή «Έλσα Μάρμπαχ», τα κυριώτερα του έργου πρόσωπα, όσο κι' αν ξεπερνούν κάποτε τα θεμιτά όρια, είναι πάντως τόποι, που έχουν άναλογίες ανθρώπινες και δεν κινούνται δικήν αξιοθρήνητων άνδρεικέλων.

Όσο γιά την εκτέλεση, μπορούμε να πούμε πως το έργο παίχθηκε με τη μεγαλύτερη δυνατή εθουναδεια. Ειδικά ή κ. Κυβέλη ήμιοδργησε σ' αυτό ένα ρόλο από τους πιο κλυδούς της ως τώρα. Έχοντας ψυχολογήσει βαθεία τον τύπο της Έλσας Μάρμπαχ, έφηνε πάντα, ένσφ για το κοινόν δεν ήταν παρά ή κέρη του ταχυδρόμου Πλοδσκι, να φαίνεται πως δεν μπορούσε ποτέ να είναι αυτή που ήθελε να φαίνεται. Κι' ο κ. Γαβριηλίδης άταπορήθηκε στις αξιώσεις του ρόλου του. Έπίσης κ' ο κ. Παπαγεωργίου φυσικώτατος ως Μάρμπαχ. Η κ. Δημηπούλου ως Όλγα είχε μεταπτώσεις όπότεμας κ' έπαιξε χωρίς ένόνηιά. Φυσικά κ' ο ρόλος της ήταν κάπως άψυχολογητός, μ' αλλοίμονον αν ο ήθοποιός τα περιμένη όλα από τις σκηνακές σημειώσεις των συγγραφέων. Τέλος ο κ. Βλαχόπουλος ως γέρο Πλοδσκι έπρεπε να δείξη στο κοινόν την κρυφή του προσπάθεια να μην προδοθή παίζοντας ένα ψεύτικο ρόλο, το ρόλο του πατέρα της Άννας, κάτι που θα ταίριαζε με τή μικροπότηρη βοηθησιμιά του τύπου, που έκανε.

ΦΑΙΔΡΑ

Στο «Εθνικό θέατρο» είδαμε το περασμένο Σάββατο, από το θίασο του Ώδειου Αθηνών, τή «Φαίδρα», τή γνωστή τραγωδία του κ. Προβελεγγίου. Τόν κ. Προβελεγγίου τον εκτιμάμε ως λυρικό ποιητή, δέ διστάζουμε μάλιστα να τον παραδεχθούμε ως πρόδρομο της μεταρρωμαντικής έποχής, να του άπανεύουμε δηλαδή τον τίτλο που άπονέμεται στον κ. Παλαμιά, ίσως γιά το λόγο πως αυτός, και στο ζήτημα της γλώσσας, πιο προγγίμενος και στο πολύ κοινόν, πιο γνωστός και στις προσπάθειές του πιο συστηματικός και ακούρατος συνέβαλεν άποτελεσματικώτερα στην όριστική καθέρωσή της. Για τή «Φαίδρα» του όμως δεν θάχαμε λόγια ένθουσιαστικά, γιατί το έργο αυτό είναι στερημένο της ιεροπρεπείας και της θείας άπλότητος, που ταίριαζει σε κάθε καλή μίμηση άρχαίας τραγωδίας. Ναι, κι' από τή «Φαίδρα» του Ρακίνα λείπουν αυτά τα στοιχεία, μα και γι' αυτή μπορεί νάχη κανείς τις επιφυλάξεις του και δέ θάταν ποτέ δυνατόν να πει κανείς γι' αυτήν ό,τι γιά τον «Προμηθέα» του Σέλλεϋ έφανα, που αν δεν είναι μια καλή μίμηση κι' αν δεν άποπνή έλληνοπρεπεία, είναι πάντως ένα μεγάλο λυρικό άριστούργημα. Άκόμα ο κ. Προβελεγγίος ζημιώνει το έργο του με τα μέτρα, που μεταχειρίζεται και περισσότερο με την όμοιοκαταληξία; που σε μίαν άρχαία τραγωδία ταίριαζει όσο και το φράκιο στον Ίππολυτο. Κ' ή «Ίφιγένεια» του Γκαίτε δέ θάταν ή άριστοουργηματικώτερη μίμηση άρχαίας τραγωδίας, αν αντί των όμοιοκαταληκτικών ίαμβών της, ο ποιητής της προτιμούσε άλλα μέτρα όμοιοκαταληκτικά.

Όταν δέ την ανάγκην αυτή την είχε άνοήσει κ' αυτός ο ρωμαντικός Γκρολλάπρτοσερ, πόσο περισσότερο θάπρεπε γιά τή νόηση επιτακτικώτερη ένας δημιουργός, που είχε την εντοχία ν' άναπνεύσει τον ίδιον άέρα, που άνέπνεε κ' ο Εύριπίδης. Μα τώρα δεν πρόκειται να κρίνωμε τή «Φαίδρα» του κ. Π. Πρόκειται να πούμε δυο λόγια γιά την εκτέλεση:

Άυστυχώς, μια ξαφνική άρρώστεια του όδοουμένου το ρόλο του Ίππολυτου, άνάγκασε τρεις ήθοποιούς να παίξουν a prima vista. Τόν κ. Δεστούνη στο ρόλο του Ίππολυτου, τον κ. Κοτταγιάννη στο ρόλο του άρχαίου άκαλούθου και τον κ. Χριστοφορίδη στο ρόλο του Θησέως. Γι' αυτό δέ θα μιλήσωμε παρά γιά τή διαποιυίδα Κοτσάλη, που είναι άναμφισβήτητα μια πολύ καλή έρμηνεύτρια στην τραγωδία κ' είχε ως Φαίδρα στιγμές εξαιρετικά δυνατές και τή δ. Γαλανού, που ως τροφός της Φαίδρας έπαιξε με τέχνη και φυσικότητα. Η δ. Κοτσάλη με το καλό της φωνής της μετάλλο, την καθαρή της άρθρωση και την εμμετάβολη μάσκα της μπορεί να κάνει πολλά στο θέατρο και θάταν κρίμα και γι' αυτό και γιά κείνην, αν περιώριζε την αγάπη της γιά τήν τέχνη σε μια περιοδική και σχεδόν έραιοτεχνική δράση κ' όχι σε μια συστηματική και άδιάλειπτην εργασία στην πρώτη γραμμή. Θάχαμε να παρατηρήσωμε ακόμα πως όλοι, κ' οι νέοι έπίσης, που έπαιξαν τα δευτερεύοντα του έργου μέρη κ' είτε από ταπεινοφροσύνη είτε από μια κομική κοινωνική πρόληψη, αυτό το άγνωστέμα, δεν έβαλαν στο πρόγραμμα τα όνόματά τους, ειλαν τα λόγια τους μ' άπλότητα κ' έντελώς φυσικά, χωρίς να παρασυρθούν από τή ρυθμικότητα του μέτρου και το μαρτελάρισμα των όμοιοκαταληκτικών και χωρίς το στόμφο, που όχι μόνον άρχαίοι, αλλά και παλαίοι ήθοποιοί μας τον θεωρούν ως επακόλουθον ή συνώνυμον της άπαγγελίας.

Με την εύκαιρίαν αυτή έκφράζουμε την εύχή, οι λιγοστές παραστάσεις του θιάσου του Ώδειου Αθηνών, με τή διδασκαλία και τή φιλότιμη μέριμνα του κ. Σπύρου Μελά, ν' αποτελέσουν τον πυρήνα μίας συστηματικώτερης μελλοντικής εργασίας, ένός θεάτρου που να μην έξαρτά την ύπαρξή του από το κέφι των ποδοκρουστών των ύπερών και στο όπρον να καταφεύγη κανείς με τή λαχτάρα που τρέχει ο διαφασμένος όδότης σε μια πηγή με κρυσταλλένο νερό.

Α. ΚΟΥΚ.

Υπεροόγραφο. Τα τυπογραφικά λάθη μας έχουν στήσει άμείλικτο πόλεμο. Έτσι στο περασμένο σημεϊωμά μας γιά τον Λάμλετ, διαβάσαμε πως ο σαιπήρειος τύπος είναι «δ σκεπτόμενος μέχρι θανάτου», ενώ έμεις έγράφαμε «μέχρι βασάνου». Για να μη λέμε όμως μόνο των τυπογράφων τα λάθη, παρακαλούμε τους άναγνώστες μας να διορθώσουν κ' ένα δικό μας λάθος από το σημεϊωμά μας γιά την «Κοντέσσα Μαρίτσα»: Ο κ. Γκαρντάν, που φιλοτέχνησε τις σκηνογραφίες του παραπάνω έργου, δεν είναι Ρώσος, καθώς τον πολιτογραφήσαμε, αλλά Γάλλος. Ιδεν

“ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ,,

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ :
ΕΤΑΙΡΙΑ “ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ,,
Πάσα αποστολή, πρὸς τὴν ὡς ἄνω Ἐταιρίαν
ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3 — ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ Α.Ε.

ΕΔΡΑ ΑΘΗΝΑΙ—ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ Κεντρικόν—3 Ὀδὸς Φειδίου 3, ΑΘΗΝΑΙ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ Ἀθηνῶν, Οἶκος Μπετόβεν, ὁδὸς Πειραιῶς 13
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ Ἐταιρεία Ἴγκος, ὁδὸς Σταδίου 5
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐπαρχικῶν : Ἐν Πειραιεὶ ὁδὸς Καραϊσκού 159
Ἐν Χαλκιδί καὶ Κορίνθῳ, Παραλιακὴ ὁδός.

Ι. ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ. Ἐκδόσεις Ἑλληνικῶν δημιουργικῶν καὶ παιδαγωγικῶν ἔργων.

ΒΕΒΛΩΘΗΣΑΝ. Ἀδρας Θεοδωροπούλου, α' τόμος ἱστορίας Μουσικῆς. Γ. Λοπατιάνο. Πρῶτα μαθήματα γιὰ θεοδ. Κλέωνος Τριανταφύλλου, Γρία Ἑλληνικά τραγούδια : Παναγία, Τρεχαντήρι, Τζένη. Β. Ἀλιπέρα, Σολφέζ α' τεύχος.

Η. ΠΩΛΗΣΙΣ : Μουσικῆς Κλασσικῆς νεωτέρας καὶ Ἑλληνικῆς.

Ἀποκλειστικοὶ ἀντιπρόσωποι διὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Γαλλικοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου Maurice Senard.

ΡΩΔΟΙ- ΠΙΑΝΟΛΑΣ, νεωτέρας καὶ κλασσικῆς μουσικῆς, τοῦ φημισμένου ἔργασταίου Pleyel τῶν Παρισίων.

ΙΙΙ. ΠΩΛΗΣΙΣ : Μουσικῶν ὀργάνων πνευστῶν καὶ ἐγγύρθων.

ΠΙΑΝΑ καὶ ΠΙΑΝΟΛΑΙ. Ἀποκλειστικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν παγκοσμίου φήμης οἰκῶν Julius Blüthner Λειψία, Pleyer Παρίσι, Steinwey—Braunscaweyg, Fabrika Italiana Pianoforti Τουρνον, Wolfran Δρέσδη, Honos Βερολίνον.

ΠΙΑΝΑ ἀπὸ 21.000 δραχμῶν.
ΠΙΑΝΟΛΑΙ ἀπὸ 30.000 δραχμῶν.
Δίδονται καὶ μὲ εὐκολίας πληρωτῶν.

Ἐιδικὴ ἐγκατάστασις βωισκευῆς ἀνάνων καὶ ὀργάνων, καρδίσματα καὶ συνδρομὰ συντηρήσεως ἀνάνων δι' εἰδικοῦ τεχνίτου.

ΤΑΜΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ἩΘΟΠΙΩΝ, ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ἐπενθυμίζομεν εἰς τοὺς κ. κ. Ἡθοποιούς, Μουσικοὺς καὶ Τεχνίτας Θεάτρου, ὅτι δεόν νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς μέτοχοι τοῦ Ταμείου μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου ἐ. ε. — Εἰς ἄλλοι δὲν ἐγγραφῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν θέλουσιν διαλογισθῆ ὡς συντάξιμα ἔτη, τὰ ἔτη τῆς μέχρι τοῦδε ὑπηρεσίας των.

Πρὸς ἀπατροπήν θῶεν τῶν ἐπιζημιῶν συνεπειῶν τῆς ἐκπροθέσμου ἐγγραφῆς, προσκαλοῦμεν καὶ πάλιν τοὺς δικαιουμένους ὅπως ἐγγραφῶσιν ἐγκαίρως.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν σχετικῶς μὲ τὴν ἐγγραφήν αἰ. κ. κ. Ἡθοποιοί, Μουσικοὶ καὶ Τεχνίται Θεάτρου δεόν νὰ ἀπευθύνωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Ταμείου (Ὀδὸς Εὐπόλειδος Δημοτικόν Θεάτρον) καθ' ἑκάστην 10 — 12 π. μ. καὶ 5 — 7 μ. μ.

Ἀθῆναι 27 Σεπτεμβρίου 1924.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ
Συμβουλίου
Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΤΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ “ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΩΝ,,
ἘΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΣ,

“ΓΕΝΟΒΕΦΑ,,

“ΘΑΪΣ,,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΡΚΟΝΙΚΗΤΑΣ

ΔΕΡΜΑΤΙΚΑ - Σ ΤΡΥΠΑΔΙΚΑ
ΑΜΕΣΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ ὁδὸς ΒΟΥΛΓΑΡΗ, 10

ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ
ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑ ΕΙΣ ΟΛΑ
Μοναδικὸς σὲ γούστο καὶ
σὲ φτήνεια.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ 6

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΟΡΙΣ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

ΜΟΡΙΣ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΗ ΕΥΑΡΕΤΩ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΜΟΡΙΣ ΦΑΡΜΑΤΖΗ ΕΥΡΥΠΛΟΥ 4 ΑΘΗΝΑΙ

ΖΩΝΑΙ

ΚΟΡΣΕΔΕΣ

ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΥ ΚΟΜΨΟΤΗΤΟΣ

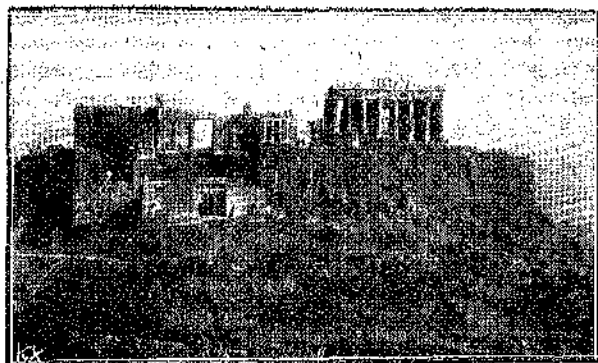
ΚΑΙ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗΣ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΟΣ

ΜΕ ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΥΛΙΚΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΣΑΚΑΛΗ - ΜΠΑΚΑΚΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

THE
ACROPOLIS
ORIENT
CARPET CO

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΤΑΠΗΤΩΝ
ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ:

ΣΠΑΡΤΑ - ΠΕΡΓΑΜΑ - ΣΙΒΑΣ - ΒΕΑΟΥΧΙΣΤΑΝ - ΒΟΥΧΑΡΑ - Κ.Α.Π.

ΤΑΧΥΤΑΤΗ ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΤΙΜΑΙ ΛΟΓΙΚΑΙ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ & ΣΙΑ

ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΑΓ 9^Α — ΤΗΛ. 3-28 — ΑΘΗΝΑΙ

“ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΙΞ,”

ΖΥΘΟΠΟΙΕΙΟΝ-ΠΑΓΟΠΟΙΕΙΟΝ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1894 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ, ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ,

ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ:

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΦΙΞ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΦΙΞ